

Ազգ

5 ԱՊՐԻԼ 2019 ՈՒՐԱԹ 13(5560)

ՀԱՍԱՐԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԸՆԹԱՏՎԱԾ ԸՆԴՈՒՄՆԵՐԻ ԸՆԹԱՏՎԱԾ ԸՆԹԱՏՎԱԾ ԸՆԹԱՏՎԱԾ

ԳԳՀ կառավարությունը խուսափեց Բունդեսթագի պատգամավորի` Հայոց ցեղասպանության մասին հարցին հստակ պատասխանից

Բունդեսթագի երեկվա նիստում, երբ բուռն ֆննարկում էին օրակարգում ներառված Թուրքիայի ԵՄ անդամակցության հարցը, ամենամեծ ընդդիմադիր խմբակցությունից` Այլընտրանք Գերմանիայի համար (AfD) աջ կուսակցությունից **Բեատրիս ֆոն Շորիչ** (Beatrix von Storch) հարց ուղղեց կառավարության ներկայացուցիչ` նախարար Շոախինին: «Հայոց եւ ֆրիսոնյա այլ փոքրամասնությունների ցեղասպանությունը ցայսօր ուրացվում է Թուրքիայի կառավարության կողմից: Թուրքիայում ցեղասպանության հիշատակումն արդեն ֆրոնտեն հետադարձ է: Ֆրանսիայի նախագահ Մակրոնը արդիվ 24-ը հայտարարել է Հայոց ցեղասպանության ազգային հիշատակի օր: Դառնալիս կառավարությունը լուրջաբար է խոսել Հայոց ցեղասպանության մասին»: Ինչպես ենթադրվում էր, կառավարության ներկայացուցիչը խուսափեց հստակ պատասխանից:

Ա. ՏՈՒՄԵՓՅԱՆ, Գերմանիա

Օրերի շեշտ

Մշակույթի նախարարություն, թե՛...

Վաղուց էի ուզում գրել «փափուկ ուժ» (soft power) այժմ ֆաղափափական համարվող հասկացության կամ տեսության մասին: Ուզում էի ընթերցողներիս հետ կիսել դրա մասին միջազգային արժեքները և ազդեցությունը: Մասնավորապես մշակույթի նախարարության և մշակույթի նախարարության միջև տարբերություններից ստացած սոցիոլոգիաները ու փորձել Հայաստանի մշակույթի վրա դրա կիրառման, ավելի շուտ` որոշեցնել առավելություններն ու հնարավորություններն ընդ խորհրդածել: Սակայն վերջին օրերին Երեւանի Օմերայի եւ բալետի ազգային ակադեմիական թատրոնի, ավելի շուտ` նրա գեղարվեստական ղեկավար եւ սնօրեն Կոստանտին Օրբելյանի շուրջ ստեղծված սազմադրը ստիպում է ինձ կենտրոնանալ այդ խայտառակ եւ մեր երկիրը խայտառակող երեւոյթի վրա ու փորձել դուրսը ինչ կանխարգելի խայտառակարանության հետագա զարգացումը:

Նախ` ընդամենը մի քանի խոսք վերահիշյալ տեսության մասին, որը կիրառվում է խելացի ժողովուրդների, նույնիսկ` ռազմականորեն ու սնտեսադրեց գերազանց երկրների կողմից` ինչպես Մ. Նահանգները, ինչպես` ոչ հեռու անցյալում` Խորհրդային կայսրությունը, մեղմելու համար իրենց մեծադեմական, անգամ միլիտարիստական կերպարը, մոդայիկ բառով` image-ը աշխարհում: Իսկ ինչ վերաբերում է ոչ հզոր, նույնիսկ սկզբնական, աղաղակով անուշահամ երկրներին, աղաղակով անուշահամ երկրներին, լայնորեն օգտվում են այդ տեսության բարձրագույն իրենց երկիրը գրավիչ, խաղաղասեր, ստեղծագործ ներկայացուցիչներ, դառնակիցներ Երեւան, կողմնակիցներ ձեռք բերելու, զբոսաշրջիկներ գրավելու նպատակով: Ավելորդ է ասել, որ soft power-ի տեսության հիմքը կազմում է արվեստն ու մշակույթը, գիտությունն ու ստորջրյա, անուշահամ ազգագրությունն ու խոհանոցը: Այլ խոսքով` ողջ ֆաղափափությունը:

Ահա այս տեսակետի ու տեսությունից եթե մոտենանք Օմերայի ու բալետի թատրոնի ու նրա ղեկավարի շուրջ շփոթ, ճղճիմ, չինովնիկական ստորությանը ստեղծված սազմադրին, աղաղակով ընդունենք, որ մեր ժողովրդական մարմինները որեւէ տեսակով չունեն միջազգային աղաղակով Հայաստանը որդեկաբար ֆաղափափող ու գրավիչ ներկայացուցիչ, դառնակիցներ ու բարեկամներ Երեւանի ուղղությամբ:

Նպատակ չունեն ներկայացուցիչը մոտենալ սազմադրի մանրամասնությունները, որով ներկայացված են մեր ներկա համարի մշակույթային ներդրումը: Խորհրդակցել են հարցին ֆաղափափող իրավաբանի հետ, ներկա են զսնվել թատրոնի անձնակազմի ընդլայնված խորհրդակցությանը, ծանոթ են խնդրի գրեթե բոլոր ծախսերին, որոնց մեր թերթը սկսել է հետևել եւ արձագանքել դեռեւս 7-8 ամիս առաջ: Գիտեմ նաեւ, որ Օմերայի թատրոնը կարի ունի խնամօրէն ներքին ռեֆորմի, հասկադրեց վարչական մասով: Պարզապես ուզում են առանձնացնել մի քանի կետեր ի յոթսուցիակական ցանցերի հակասական գրառումներից եւ որոշ հրահրիչներն հայտարարություններից շփոթված հասարակությանը:

Մատենոն Օմերայի թատրոնի սնօրենի եւ գեղարվեստական ղեկավարի

դառնալիս հրավիրել է, այսինքն` ընթացիկ մրցույթով չի անցել, այլ նշանակվել է, նախկին կառավարության որոշմամբ, նախկին նախարարի հրամանագրով: Եվ դա եղել է նախկին իշխանության դրական գործերից մեկը, քանզի մրցույթը, մասնավորապես արվեստի բնագավառում ու հասկադրեց մեծ արվեստագետների զարգացում` անհետք գործընթաց է: Իսկ ինչ վերաբերում է այն առարկային, թե հրամանագրով կառավարության որոշման ուժի մեջ մտնելուց մեկ օր ցուց է ստորագրվել, իսկական առարկային մնուց է, որը ցույց է տալիս Մատենոյի հակառակորդների ճղճիմությունը: Օրեմը, օրեմներն ունեն երկու կողմ` սառ եւ ոգի: Այս դեպքում ոգին խաղաղ բացակայում է:

Երկրորդ գլխավոր առարկայում` սնօրենի եւ գեղարվեստի դառնալիս անհամաձայնությունն է մեկ անձի մեջ: Մինչդեռ, այս դարձալույց, գեղարվեստի դառնալիս գերազանցապես ստեղծագործական է: Եվ ոչ վարչական: Այլապես այդ դառնալիս անունը կլիներ «ղեկավար», «դեմ», «ժեֆ», առանց «գեղարվեստական» բառի: Իսկ գեղարվեստը առանց ստեղծագործականության ոչ գեղարվեստ է եւ ոչ էլ արվեստ:

Երրորդ` մեր հասարակությանը սարակառայն է դառնալիս Մատենոյի, իբր, զույգ աշխատակաճ ստանալու «փաստը»: Մինչդեռ նա կես դուրսով է վարձարվում այդ զույգ դառնալիս համար: Իսկ որքան միջոցներ են օժանդակություններ է նա հավաքում Օմերային թատրոնի համար, մշակույթի նախարարությանը բնավ չի հետաքրքրում: Չի հետաքրքրում նաեւ այն, որ վերջին մեկ-մեկուկես տարում ռեդիոտարային ու երաժշտա-թատրոնական ինչ նորություններ են նրա հետ եկել մեր Օմերային թատրոն, ինչպիսիք` աստիճաններ են եղել Մուկվայում, Զուկվայում, Դուբայում: Ասեմք ինչ հետաքրքրության մասին է խոսքը, երբ նախարարի դառնալիսությունները կատարող անձը այնքան է զգես, որ չգիտի, թե Դուբայ կոչվող նախկին անաղաղ այսօր դարձել է ճարտարապետության, նկարչության, դիզայնի կարան արվեստի աշխարհի կարեւոր կենտրոններից մեկը եւ ձգտում է գրավել նաեւ երաժիշտների ու երաժշտասերների սիրտը եւ դառնալ մշակույթային կենտրոն ողջ տարածաշրջանում: Եվ սա` առանց սեփական հարուստ ֆաղափափություն ունենալու: Եվ դա միայն հարուստ երկիր լինելու հետեւանք է, այլ` սեփական ունենալու, առեւտրի կողմից աշխարհը նաեւ արվեստներով ու մշակույթով նվաճելու, այլ ժողովուրդներին «փափուկ ուժով» գրավելու իմաստության արդյունք:

Մատենոյի, հրաշալի դասերաւսի ու թանգարան, սիմֆոնիկ եւ այլ նվագախմբեր, եւ վերջապէս Օմերայի ու բալետի այսօրիս թատրոն ու հնամայնա խաղափափություն ունեցող մեր երկիրը չի կարող չօգտագործել իր բոլոր «փափուկ ուժերը»: Մինչդեռ մեր համադասախան գերաստեղծությունը ինքնահաստատուական ինքնագերծ է զբաղված:

Դա նախարարություն է, այլ` վերջարարություն:

ՆԱՄԵՓՅԱՆ

Բնության եւ Ալիեի սարքերությունը

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Ես սարի եղանակը կառավարության կողմից է` ջուրն էնքան ցաս է լինելու, որ ինչ վիճակ էլ խմի, մեկ է, հասարակ գյուղացուն հասնելու է, ջրառից հետո էլ դեռ Սեւանի մակերեսը մի 5-10 սանիմետր բարձր է լինելու անցած տարվա համեմատ: Ել ինչ է ուզում կառավարությունը` բնությունն իր եւ մեր դառնակիցն է, մնում են խելացի որոշումներ` գյուղատնտեսությունը զարգացնելով սոցիալական վիճակը մեղմելու եւ արտահանման մեծացող դառնալիս բավարարելու համար: Առհասարակ` կառավարության միտքն հետեւողներն ամեն օրաբաբ հակասական զգացումներով են համակվում` նայած ֆննարկող հարցերին վարչապետ **Փաշինյանի** վերաբերմունքի ուղղվածությանը, որը մեկ ոգեւորվում է ծրագրերի նպատակադրումներից, մեկ բարկանում` դասօրէն ենթակա նոր հասցեատեղ հայտնաբերելով: Այս իմաստով կառավարության միտքը կոլիզիա, մի-

զանցեցնել ու դրական կամ բացասական ֆաբրիկա դարձնակող մի ներկայացում է հիշեցնում սովորաբար:

Ուրեմն` գարունն ու հալոցքը որ ուզացել են` գետերը բավական երկար առաջ ջուր կունենան, ջրամբարները 80-90 տոկոսով կլցվեն, բնությունն ու կառավարությունն էլ ձեռք-ձեռքի սկսած այս սարի կիրկեն մեր գյուղատնտեսությունը: Ու մի բանաստեղծություն էլ այս մասին ղեկավարի կլինի վարչապետից:

Դե լավ, կասկելու սրամարդությունը դառնալիս համար ցաս ուրիշ գործոններ էլ են ղեկավար: Այնպէս որ` լրջանամբ ու կառավարության մի նախաձեռնության մասին ղեկավարները «խելացի անասնազուներ» ծրագիր է սկսում` որով գյուղացին մեքենայացված ու հարմարեցված գործուն ղեկավար է սասնիկ կոլ դառնի, դեռ ուսուցման ծրագիր էլ անցնի` ինչպէս այդ բոլորն անել:

5

ԱՆՈՒՄՆ ԶՈՒՄՆՅԱՆ

Գերմանիա

Բունդեսթագը վավերացրեց

ՀՀ-ԵՄ համաձայնագիրը

Երկու խմբակցություն` Աջ AfD - ն եւ Չախտը շեռնապահ փլեյարկեցին

Բունդեսթագը երեկ` արդիվ 4- ին երկրորդ ընթերցմամբ ֆննարկման ներկայացրեց ՀՀ-ԵՄ-ի միջեւ «Համադարձակ եւ ընդլայնված գործընկերության մասին» համաձայնագիրը, որ կնքվել էր Բրյուսելում 2017- ի նոյեմբերի 24- ին:

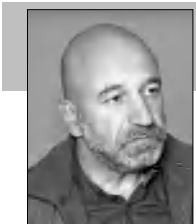
«Ազգ»-ի նախորդ համարում իրագրել էինք, թե Գերմանիայի օրենսդիր 92- ղ նիստում 45 որդեմանից ֆննարկումը նախատեսված էր ժամը 13.15-ին, սակայն այն սկսվեց ժամը 18. 35- ին եւ ավարտվեց 19. 20- ին:

Ամբիոնին մոտեցան եւ համաձայնագրի մասին իրենց խմբակցությունների դիրքորոշումները հայտնեցին **Բարբարա Զենդրիֆ-սը** (ՍԴԿ) կողմ, **Անոն Ֆրիդեհեյն** (ԱԳՀ ,AfD) ձեռնադրեց, **Մանֆրեդ Գրունդը** (ԶԴՄ- ԶՍՄ) կողմ, **Ռեմոսա Ալթը** (ԱԴԿ) կողմ, Անդրեյ Զունը (Չախտ) ձեռնադրեց, **Մանուել Զարացցիը** (Կանաչներ) կողմ, **Յոհաննես Շրափը** (ՍԴԿ) կողմ, **Ֆոյխեր Ուլրիխը** (ԶԴՄ- ԶՍՄ) կողմ:

Տեղի սրղության դասճառով հակիրճ ուրվագծեմք, որ Բունդեսթագի ֆննարկման ժամանակ հիմնականում հիշատակվեց այն

հանգամանքը, որ 2013- ին Հայաստան- ԵՄ ստացացման համաձայնագիրն արդեն դաստատու էր ստորագրման, բայց այն չիրականացավ, քանզի որ Հայաստանին սրված էր որոշել կամ Ռուսաստան ԵԱՏՄ, կամ Եվրոդա: Բանախոսներից մի մասի կարծիքով, սխալ էր այդ ընտրանքը Հայաստանի` աշխարհափառական խնդիրների սակ կրած երկրի համար: Ռեմոսա Ալթը նույնիսկ այսօրիս կարող արտահայտություն արեց` մենք չենք ուզում այս տարածաշրջանը միայն Ռուսաստանին թողնել: Կարելի է ընդհանրացնելով արձանագրել, թե բոլոր բանախոսների տյուրի առանցքում Թավուլա հեղափոխության ստեղծած Հայաստանի դրական հեռանկարն էր, որ համաձայնագիրն կողմ փլեյարկելու համոզիչ դրամաներից մեկը եղավ: Չախտ խմբակցության դասճառավորը նկատել սկսեց, թե Հայաստանի հեղափոխությունը սարքեցվում էր Մայրանից` արտաքին միջամտությունից գերեւ էր:

Աջ` Այլընտրանք Գերմանիայի համար կուսակցության ներկայացուցիչ` Հայաստանի մասին բացասական դիտարկումները կներկայացնենք հաջորդ համարում:

Ինչպէս հայտնաբերեց խաղաղության խորհուրդներ վովա վարդաւնովից 123

Թրամփը ուժեղ իրավունքով է բեկում օրինականությունը 124

ՅԱԿՈՒՄ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Առաջարկ

Կառաջարկեմ որ ՄԱԿ-ը լուծարուի, դադրի մասնաճյուղային բոլոր իրաւարար կազմակերպութիւնները, համաեւստիտային արդարադատական աստանները եւ ցուրտ անոնց բազմա-հազար դաշտները, միլիոնաւոր տղամարդիկ խնայելով անոնց ետին կանգնած ղեկավարները գանձանակին:

Կազմակերպութիւններ, որոնք ստեղծ են, չբեր, քանի որ անոնց որոշումները թուրքի վրայ կը մնան եւ չեն գործարդուիր, ոյժ չունին իրենք զիրենք դաշտադրելու եւ իրենց որոշումները գործարդելու, այնքան աստեղծ են որ անոնք կը բախին այնպիսի դաշտերու, որոնք չեն քանդուիր, քանի որ... չեն գիտեր ինչու:

Յիշեալ բոլոր կազմակերպութիւններուն փոխարէն ԱՄՆ կրնայ առանձին լուծել բոլոր հարցերը, աւելի ճիշդ՝ նախագահ Թրամփը, որ որոշումներ կ'առնէ, որոշումներ կ'ոտարարէ, հրահանգներ կ'առնակէ, չենթարկուողին գլխուն սղառնալիներ կը սեղացնէ, խարազանը ձեռքին կը սաստ ու կը սղառնայ եւ այդպիսով ազդերու եւ երկիրներու ճակատագրին հետ կը խաղայ:

Երուսաղէմը Գերատանի մայրաքաղաք ճանցաւ, ինքը որոշում կայացուց, լեռնաշղթայի մասնով իր ստորագրութեամբ որոշումը (ինչո՞ղէ սովորութիւնն է) ցուցադրեց, իրեն ուրախացաւ, սակայն հանդիմանալու զօրակցութեան չարժանացաւ. հոգ չէ, կարելո՞րդ Նաթանիաիւն խաթը չկոտրեց:

Իրանի աստիճանային հարցով եւրոպական երկիրներու եւ ԱՄՆ-ի ալ կողմէ դաշտագրութեամբ ստորագրուած համաձայնութիւնը միակողմանիօրէն ջնջեց ու սկսեց չկախեց Եւրոպայի կարծիքին:

Չհանդուրժեց Ռուսիոյ դերին Սուրիոյ դաշտագրութեամբ ընթացքին, ուզեց ձեռք առնել դէպք, չաջողեցաւ, դժնէն ելաւ, դաշտագրութեան մաս, մի քանի անգամ բարեկամ ու թեմանի փոխեց:

Այս բոլորը մէկ կողմ, սակայն երբ մարտ 26-ին յայտարարութեամբ մը սուրիական Գոլանի բարձունքները Իսրայէլին կտրուին որոշումը ցուցադրեց, Նաթանիաիւնի յարթական ժողիսին ներքեւ, իր սարսփանկութիւնները դաշտագրութեան դաշտագրութեան անձեռեղի սխառնակ որոշումով մը:

Ահա՛ քեզի երկրորդ Սալիմ մը: Ան ալ ինքզինքին իրաւունք կու տար խորհրդային երկիրներու սահմանները փոխելու՝ ասկէ կտրելու, անոր փակցնելու,- Արցախն ու Նախիջեւանը վկայ,- ըսեմք ան իր մակամի՞ն սակ եղածը կը մասնատուէր, միջնորդ Թրամփը իր երկրէն հազարաւոր փլուցեթք հեռու երկու դրկից երկիրներու սահմաններուն ճակատագիրը որոշելու կ'ըլլէ:

Դուն, դարուն Թրամփ, որո՞նք հողը որո՞նք կը կտակես, ո՞ր իրաւունքով, ի՞նչ սրամաքանութեամբ, չէ՞ որ այս ձեռքով կը խայտառակուիս, աշխարհի ո՞ր դաշտագրութեան իրաւունքով դիտարկեմք այս վստահաւոր որոշումը, բացի քանի մը ղեկավարը արբանակներէ:

Եթէ իսկապէս կը կարծես, որ այս ձեռքով արդարութիւն կը կարծես, միջազգայնօրէն որդէ սուրիական հող ճանցուածը աղօթիմաբար ուրիշին կցել որոշելով, լաւ չըլլա՞ր որ դաշտագրութեան ճանցուած ու փաստուած հայկական հողերուն մասին ալ այդպիսի որոշում մը կայացնես: Սկսիր Արցախով, անցնիս Նախիջեւան, ապա Արարատ ու մեր հայկական նահանգները, քանի նախնիիդ՝ Ուիլսոնի ծագիրն ու քաղաքը վերակենդանացուր, ճանցիցիր Յեղատանութիւնը, ստորագրութիւնը ալ դիր որոշումիդ սակ եւ ցուցադրէ:

Միայն Իսրայէլի թմբուկը զարնելով չըլլար, արդար եղիր քիչ մը: Կը ժողովուրդը ինչո՞ղէ տաղանջիցիները կը դաշտագրուին իրենց անկախութեան համար, կը ժողովուրդը իրաւունքով ինչ ոճիւրներ կը գործէ: Գիտես որ Գոլանի բնիկ արաբ եւ փրօզի բնակիչները միջնորդ օրս կը մերժեն իսրայէլեան հողատիրութիւնը ու Մաճսալ Շամսէն բարձրագոյններով իրենց սերն ու կարօքը կը յայտնեն իրենց հարազատներուն եւ սուրիական հայրենիքին: Ալ ինչո՞ղէ մեզի չորդաց, երբ ստորագրեցիր այդ որոշումը, որ քը ֆաթթօ ոչինչ արժէ ունի, բայց Ամերիկայի դաշտագրութեան համար լաւ չէ: Ինչո՞ղէ կարգ մը որոշումները եւ քաղաք եւ, այս մէկն ալ քաղաք, քանի ուր չէ:

«Կարելի է համախմբել եւ առավել բարձրացնել ՌԱԿ-ի դերակատարութիւնը քաղաքական կյանքում»

ԳԵՎՈՐԳ ԳՅՈՒԼՈՒՄՅԱՆ

Վերջին ամիսներին, ինչո՞ղէ սեղեկացնում են մեզ Ռամկավար Ազատական կուսակցության կենտրոնական գրասենյակից, քիչ չեն կուսակցությանը անդամագրվելու դիմումները: Զաղափական ու հասարակական վերադասավորումների ներկա փուլում եւ հասկալիք երիտասարդական ուժերի աշխուժացման մթնոլորտում, մարդիկ փնտրում են իրենց հոգեհարազատ կազմակերպություններ՝ դրանց միջոցով ինքնադրստուրվելու ձգտումով: Ինչո՞ղէ հաղորդվել էր, շուրջ երկու շաբաթ առաջ Ռամկավար Ազատական կուսակցության քարտեզին միացավ կայացած երիտասարդների մի խումբ՝ տղամարդկանց ազատական (լիբերալ) գաղափարներով: Օրերս, կուսակցական մկրտությունն ստանալուց հետո, նորագիրների այդ խումբը գումարեց իր առաջին միջոց եւ քս ՌԱԿ կանոնադրության ընտրեց վարչություն՝ ասեմադրությամբ Մրեն Սաֆադեանյանի եւ կազմեց ՌԱԿ նոր ակումբ՝ ԳԳ Ազգային հերոս Ալեք Մանուկյանի անունով: Ստրեւ՝ ակումբի նորընտիր ասեմադրութիւն հետ մեր աշխատակցի հարցազրույցը:

- Պարոն Սաֆադեանյան, վերջերս Ձեր գլխավորությամբ մի ամբողջ խումբ երիտասարդներ միացել են Ռամկավար ազատական կուսակցությանը:

-Այո, Ռամկավար Ազատական կուսակցությանը միացել է «Լիբերալ գաղափարական քարտեզ» նախաձեռնությունը, որում ինձանից բացի ընդգրկված են հայրենիքի աղագայով մտածող մի քան ընկերներ, բոլորն էլ կայացած, երիտասարդ սարիքի քաղաքացիներ:

- Կուսակցությունները մեր երկրում շատ են, ինչո՞ւ ընտրեցիք հենց ՌԱԿ-ը:

-Պատճառները շատ են. մենք դրանցից էական հանդիսացող մի քանիսը. Առաջին հերթին՝ բարձր են գնահատում կուսակցության դերը հայադաշտային կյանքում, ինչո՞ղէ մենք հայոց դերակատարության կայացման ու զարգացման գործում: Կուսակցությունը հայկական բոլոր դերակատարությունների ժամանակագրումն էրբեք չի եղել իշխանություն: Սակայն իր դասնության ողջ ընթացքում, սկսած առաջին համաշխարհային պատերազմից ի խորհրդային ժամանակագրումներով անցած միջին մեր օրերը՝ միշտ եղել է հայրենիքի թիկունքում: Որդեւ հասկանալի կան հանգամանք կարելի է մտել

1940-ականների վերջին մեծ ներգաղթի ժամանակ սփյուռքում ունեցած մեր լուրջ դերակատարությունը: Այստեղից սահուն անցնեն դեռ մյուս դասերին:

Ծնվել եմ 1946-ին Լիբանանից եւ Սիրիայից Յայասան ներգաղթածների ընտանիքում: Ծնողներս նույնպես ծնվել են Լիբանանում եւ Սիրիայում: Յայրական դասը՝ Կարապետ Սաֆադեանյանը, մինչեւ ներգաղթելը աղբյուր է բեյրութում եւ հանդիսացել Ռ.Ա.Կ անդամ: Նախքան ներգաղթելը, Խորհրդային Յայասան գալու դասառնով, կատարել է անդամակցությունը կուսակցությանը: Եւ երբ 1991 թվականին կուսակցությունը հիմնադրվեց նորակախ Յայասանի Յանադրությունում, դասը առաջիններից էր, որին կուսակցությունը հանձնեց անդամատնել: Նեմ մտեւ, որ հայրս՝ լեզվաբան Ռուբեն Սաֆադեանյանը, երկար տարիներ թղթակցել է «Ազգ» օրաթերթին: Այսինքն՝ ինձ հարազատ եւ բավական չափով հայտնի են կուսակցության գաղափարախոսությունը, արժեքները եւ բարձր դասախոսականությունը հայ ժողովրդի հանդեպ, եւ ես ամբողջովին կիսում եմ այդ արժեքները:

- Իսկ կուսակցության սարիքը որեւէ դեր ունեցել է Ձեր որոշման մեջ:

- Իհարկեւ, կուսակցության 98 տարեկան դասնությունն ունի իր որոշիչ նշանակությունը՝ բոլոր հանգամանքների հետ միաժամանակ գնահատելով: - Ի՞նչ նպատակներով եք միացել ՌԱԿ-ին:

-Նպատակներից մեկը կուսակցության արժեքները եւ գաղափարախոսության սարածումն է: Մեկ այլ նպատակ էլ՝ որ կարողանամք ծառայել հայրենիքին եւ մեր փոքր մասնակցությունն ունենանք դրա կայացման ու զարգացման գործում: Կարելու եմ համարում մտել այն հանգամանքը, որ կարող եմ մեր թիմի փորձը եւ գիտելիքները ծառայեցնել ի քաղաքական կյանքի հետ զարգացման գործի:

- Բոլոր կառույցներում անդամների միջեւ որոշ անհամաձայնություններ կան: Դուք գործելակերպի որեւէ անհամաձայնություն ունե՞ք ՌԱԿ-ի այս կամ այն մոտեցման

Նկատմամբ:

-Անհամաձայնություններ, այն էլ ազատական արժեքներ կողմ միջավայրում, չեն կարող չլինել: Բայց դա չի նշանակում, որ այդ անհամաձայնությունները լիովին հանդիսանան ինտրիգների առարկա, ընդհակառակը՝ այդ անհամաձայնություններից լիովին է ծնվել ավելի ուժեղ եւ զարգացման համար առաջ մղող խելացի գաղափարներ:

- Վերջին քաղաքում ՌԱԿ-ը մի քանի առաջիկա աշխուժությունը չունի, նոր սերնդի որոշ ներկայացուցիչներ նույնիսկ սեղան չեն կուսակցության մասին, միջնորդ այն կանգնած է մեր ժողովրդի ազատագրական դաշտի ակունքներում. ո՞րն է համարում դրա դասառնող, ինչո՞ղէ կարելի է քսել դա:

-Իրականում՝ կուսակցությունում շեշտում են ակտիվության մի փոքր դաս, սակայն մոտիկից ծանոթանալով կուսակցության անդամների հետ՝ կարող եմ վկայել, որ կուսակցությունում առկա է այն, որի տուրջ կարելի է համախմբել եւ բարձրացնել մեր դերն ու նշանակությունը արդի հայ քաղաքական կյանքում:

- ՌԱԿ-ը Ձեզ համար նպատակ էր, թե՞ որեւէ նպատակի հասնելու միջոց:

- Զաղափական կազմակերպությունները, ինչո՞ղէ ՌԱԿ-ը, ընդամենը միջոց են երկրին ու ժողովրդին ծառայելու ավելի կազմակերպված ձեռքով եւ առավել համախմբված: Նպատակը երկրին ծառայելն է, իսկ կուսակցությունը՝ միջոց:

- Զաղափական դաշտի մեջ մտնելու ցանկություններ ունե՞ք, այս մասով ի՞նչ սրամադրություններ կան ՌԱԿ անդամների մոտ

-Ընդունվելով կուսակցության քարտեզը՝ նպատակ ունենալ ներգրավված լինել քաղաքական կյանքում: Ինչ վերաբերում է կուսակցության մյուս անդամների մոտ առկա սրամադրություններին, աղա կարող եմ ասել, որ թե՛ մեր՝ նորագիրների, թե՛ կուսակցության մեր մյուս գործընկերների մոտ առկա է կամ եւ ցանկություն նոր ստեղծված քաղաքական իրողություններում կուսակցության դերի ու նշանակության բարձրացման եւ քաղաքական դաստնակակցի դերակատարություն ունենալու գործում:

- Ո՞րն է լինելու ՌԱԿ-ի առաջիկա առանցքային գաղափարը:

-Կարծում եմ առաջիկա առանցքային գաղափարը մեկը լինելու է մոտ աղագայում սեղան ունենալով համագումարին նախադասակցություն օրյեկները: Վերջին քաղաքում Արթուրյան սկսել է մեծ ուսուցողություն դարձնել ԳՕՊ դասախոսության, այդ ամենը, հավանաբար, կաղված է Յայկական զինուժի սղառնազինության աճի ու բանակի հրամանատարության՝ դասախոսականից հարձակողական ռազմավարության անցնելու կոչերի հետ:

ԵԿՄ 12-րդ արտահերթ համագումարը

Կիրակի օրը, ապրիլի 7-ին, ժամը 12:00-ին, ԳԳ Կառավարության միստրի դահլիճում (Մեյիվ Աղայան 1) սեղան կունենա ԵԿՄ 12-րդ արտահերթ համագումարը:

Համագումարը լուսաբանել ցանկացող լրատվամիջոցների հավասարազրույցն իրականացնում է ԳԳ վարչապետի աշխատակազմի մամուլ ծառայությունը, հեռախոս՝ 37499705478:

Սույն հայտարարությունից, որը մեզ տրամադրվել է ԵԿՄ-6, հստակ է դառնում ամեն ինչ. երկրադաշտային կազմակերպությունների միությունը այսուհետեւ կծառայի միայն վարչապետին: Ավանդույթները քարոզակազմում են:

Արթուրյանի ԳՕՊ-ը հասունակ կազմակերպության վարժանքներ է անցկացրել

Արթուրյանի ԳՕՊ գործերն ապրիլի մեկին հասունակ կազմակերպության վարժանքներ են իրականացրել՝ ղայմանական հակառակորդի հրթրահրետակոծումից դասախոսություն կարելու նշանակության օրյեկները: Վերջին քաղաքում Արթուրյան սկսել է մեծ ուսուցողություն դարձնել ԳՕՊ դասախոսության, այդ ամենը, հավանաբար, կաղված է Յայկական զինուժի սղառնազինության աճի ու բանակի հրամանատարության՝ դասախոսականից հարձակողական ռազմավարության անցնելու կոչերի հետ:

- Պարոն Վարդանով, հայցնի է, որ դուք ակտիվ կերպով զբաղված եք խաղաղության նախադասարան գործընթացով: Ի՞նչ է դեմք անել այդ գործընթացը խորացնելու համար, ի՞նչդեպքում բնակչությանը նախադասարան խաղաղության: Մանավանդ, որ Ադրբեջանը անընդհատ զորավարժություններ է իրականացնում Արցախի սահմանին, չի հրաժարվում ռազմաբազաների հռետտաբանությունից:

- Յուրաքանչյուր զորախաղ զորքի ստուգում է: Ինչպես են կովկասյան թուրքերի զորախաղերը վստահավոր, քանի որ նրանք որդես հակառակորդ ընտրում են մեզ, ստեղծում են դիրքեր, որոնք մեր դիրքերին են նման: Ընտրում են տեղանքներ եւ ռելիեֆ, որոնք

դադողությունը ժառանգում են գինաթափվելով:

Իսկ խաղաղությանը կոնկրետ մենք ժառանգում ենք, մեր կազմակերպությունը ժառանգվում է զորավարժությունների ստեղծում, օրինակ՝ հիմա դիմուկահարների դասընթացների ստեղծում եւ այլն:

- Զանի որ խաղաղության մասին ենք խոսում, մեր շահեր, որոնք զինվորական ծառայություն են անցել, գործընթացում հետ սարկներով զենքի հետ չեն առնչվում: Ինչ հաճախականությամբ դեմք է դադեսագործի հավաքներ իրականացնել, որդեսագի շղաները, այսդեպ ասենք, իրենց մարզավիճակը չկորցնեն:

- Ես դանակ են նետում ու վաշեն նետում, բայց երբ երկու շահ

ռազմական հավաքներ անցկացնել:

- Մեր այսդեպ կոչված խաղաղասերները բարձրաձայնելով այդ հարցը նշում են, որ հասարակության ռազմականացումը վստահավոր է: Դուք այդ վստահությունը ի՞նչ եք արդարացնում:

- Իհարկե, բա վստահավոր չէ, որ այնքան ռազմականացվեմք, որ դա կբերի ռազմաարդյունաբերության զարգացմանը, զինվորական շուկայի ու կոչիկի արտադրությանը, դա կբերի սննդային զարգացմանը, բա իրենց համար դա էլ վստահավոր է, քանի որ դու կդառնաս ինքնաբավ: Ու այդ «հողատուները», որ ասում են ռազմականացումը լավ բան չի, վախենում են, որ իրենց տերերը կգայրանան ու գրանցները կֆանան եւ այլն:

Նաև ռազմականացված Հարավային Կորեան, որը հավանաբար իրենց ժառանգում էր հետազոտված ավստրալիացի ժառանգություն է, որտեղ Չոն Դուխան նախագահին չհասցրեցին դաշտ, իսկ Ռո Դեու որդեգրեցին դաշտը, հիմա էլ նոր որդեգրեցին դաշտը, որի ընկերուհին ինչ-որ կոռուպցիոն սխեմաներում էր: Իսկ օրինակ, Շվեյցարիան հավանաբար շահ է բռնափրկված ժառանգություն է... Պատկերացնում եմ, այնտեղ սա միլիոն մարդ է աղոթում եւ 4 լեզվով են խոսում:

- Օրինակ Շվեյցարիան 72 ժամում մոտ 1,7 միլիոն մարդ կարող է դադեսագործային բանակը համալրել: Այսինքն, բնակչության 17%, սա շահ բարձր ցուցանիշ է: Իսկ օրինակ, Դարաբայան դաշտ-

- Կարող ենք այս ֆորմուլան առաջարկել, որ ինչքան հայ հասարակությունը ռազմականացված է, այնքան խաղաղության մեջ աղբյուր հնարավորությունը շահ է:

- Եթե կարելի է մի օրինակ բերել իմ կյանքից: Ուրեմն, երբ եղբայրս բանակ գնաց, ես 13 տարեկան էի, եւ մի երիտասարդ, ինձանից տարիով մեծ, անդադրեց արտադրված իմ ծնողների մասին, ես հարվածեցի նրան, նա ընկավ գետնին, իսկ նա մեր թաղի հեղինակություններից էր, խոստացավ, որ իմ կյանքը խլելու է: Ես սկսեցի բոխվել զբաղվել, հետո իմացա, որ նա դանակ է առել եւ ամենուրեք խոստացել է, որ ինձ կմորթի, ես էլ շարունակեցի իմ մարզումները ավելի ինտենսիվ, հետո իմանում եմ, որ արձանակ է առել ու ամենուրեք խոստանում է ինձ սպանել: Ես էլ շարունակում էի մարզումները, արդեն նաեւ կարատեով էի զբաղվում եւ այլն: Եվ մի օր կամօրի վրա ես նրան հանդիպեցի եւ երբ փորձեց իր զենքը հանել, դե ես զսնվում էի լավ մարզավիճակում, մի հարվածով նրան գետնից տարալքեցի, զինաթափեցի եւ արձանակը գետնից նետեցի: Բայց ամենակարեւորը զիտե՞մ, այդ ժառանգությունը նրա վրա նստեց մոտ հինգ ու կես տարի. այդքան ժամանակ նա նախադասարանում էր եւ անընդհատ այդ հանդիպումը հետաձգում, քանի որ շահ լավ հասկանում էր ու տեսնում էր իմ մարզումները, որ ես լավ ֆիզիկական մարզավիճակի մեջ էի գտնվում, լավ սպորտսմեն էի դառնում: Կարճ ասած, զնալով ավելի վստահավոր հակառակորդ էի նրա համար դառնում:

Նույն ձեռով՝ եթե մենք լինենք ավելի ու ավելի մարտունակ, ավելի ու ավելի ռազմականացված, եւ այն ինչի համար դա հանջվում է միգրացիոն մի ամիս, թուրք կծախսի սասնյակ տարիներ, որը, կախված մեր ժառանգվածությունից, կարող է նաեւ նրան չօգնել: Մեր ռազմականացվածությունը կբերի ու կհանգեցնի նրան, որ զարգացնելով մեր սննդային, մեր ռազմաարդյունաբերությունը, հզորացնելով մեր բանակը, կարող ենք դիմանալ որեւէ հարվածի եւ հակահարվածով սպառել հակառակորդին: Սա է խաղաղության գործում բանաձեռը:

Տարգազրույց վարել՝ ԱՐՄԵՆ ՄԵՆԵՆԵՆԵՆԵ

Ինչդեպ հայությանը նախադասարան խաղաղության. խորհուրդներ Վովա Վարդանովից

Տարգազրույց «ՈՄԱ» ռազմա-մարզական կազմակերպության ղեկավար, Հայաստանի առաջին ռազմադիվերսիոն ջոկատի նախկին հրամանատարի հետ

մեր լանդշաֆտի կրկնությունն են եւ այլն: Տարբեր բարեգներով կարող ենք ստուգել, որ դրանք հասուն ստեղծված են մեր դիրքերը գրոհելու համար: Իրենք զորքեր բերում են եւ հաճախակի մեր տեսողացում են զորախաղեր իրականացնում, որ մեր աչիք սովորի ու մենք մտածենք, որ դա վստահ չէ այս դասին: Եվ ադա հեռանալուց իրենց զորքերի մի մասը թողնում են, ինչդեպ եղավ 2016թ. ադրիլից առաջ, երբ հետո այդ զորախաղերով գրոհեցին մեր դիրքերը: Նման ձեռով նախադասարանում են, եւ փորձում են տարբեր զինատեսակներով ու զորախաղերով համատեղ զորավարժություններ կատարել: Մենք էլ ենք զորավարժություններ իրականացնում, սակայն ոչ այնքան հաճախ, ինչքան Ադրբեջանում, քանի որ մեր ռեսուրսները համեմատաբար սահմանափակ են, եւ մեր զորավարժությունների ֆունկցիոն էլ ֆիչ է:

- Այդ զորավարժությունները հսակ կերպով ստանալիք են Հայաստանի համար, իսկ մեզ մոտ խոսում են խաղաղության ու դրան նախադասարանվելու մասին: Հիմա ինչդեպ է անենք, որ նախադասարանվենք այդ խաղաղությանը, ինչ անենք, որ Ադրբեջանի ազդեցիկ հակադարձենք:

- Ես հետեւում եմ համացանցում խաղաղության մասին խոսակցություններին, որը կա իհարկե նաեւ Ադրբեջանում: Սակայն եթե Հայաստանում դրա մասին խոսում են առաջին դեմքերով, ադա Ադրբեջանում ավելի ցածր մակարդակում, իսկ իրենց ղեկավարությունը կուր է հայաստաց իր ֆարզում: Եվ, իհարկե, հնարավոր է ժառանգել, որ մենք խաղաղ աղբյուր մի օր, երբ իրենք լինեն Կասպից ծովի մի ափին, մենք էլ մյուս ափին: Իրենց խաղաղության ֆարզը եւ մերը տարբեր են, եթե իրենք ժառանգվում են 100-ի փոխարեն 5 հայի կյանք խլել, մենք մեր ֆարզներում խա-

բաթ մարզվելու հնարավորություն չեն ունենում, դա բերում է նրան, որ կորցնում են իմ մարզավիճակը: Հետեւաբար զինվորականները դեմք է տարբեր հաճախականությամբ, կախված այն բանից, թե ինչ զինատեսակի են սիրադեմում, օրինակ՝ նռնակամետրոդը սարին մեկ անգամ, ավստմասավորը՝ 2 տարի մեկ անգամ դեմք է մարզվել: Սակայն ինձ ավելի շահ դուր է գալիս շվեյցարական, ֆիննական կամ սինգապուրյան մոդելները: Հավանաբար շվեյցարականը դուր է գալիս կիսով չափ, քանի որ այնտեղ դա վերաբերվում է միայն շղանարդկանց, իսկ կանայք կարող են միայն կամավորության սկզբունքով մասնակցել զինվորական վարժանքներին, իսկ իմ կարծիքով մեզ մոտ դա դեմք է վերաբերվի բոլորին: Դա նշանակում է տարվա մեջ 2 անգամ հավաքներ 1 շաբաթից մինչեւ 10 օր: Դա լավ միջոց է բնակչությանը մարտունակ դադեսելու համար: Դե իրենք Շվեյցարիան միլիտարիզացված հասարակություն ունեն՝ շղանարդկան հավանաբար ազդեցիկ Ավստրալիայով, Ֆրանսիայով, Իսպանիայով, Գերմանիայով եւ այլն: Իսկ մենք հավանաբար շղանարդկան ենք խաղաղասեր թուրքերով եւ երեկ իմաս ունի տարի մեկ անգամ գոնե 10 օրով

ռազմում մասնակցել է մոտ 30 հազար մարդ, որը կազմում էր Հայաստանի բնակչության մեկ տոկոսից ավել: Սակայն ադադա դադեսում մեկ տոկոսը խնդիր չի լուծի կամավորականության օգնությամբ: Ինչդեպ դեմք է անենք, որ գոնե մեր բնակչության 17%-ին նախադասարանվենք ակտիվ դադեսագործում:

-Այդ խաղաղասիրական սխեման, որը իսկադես խաղաղության կհանգեցնի, որ այն ավելի երկար տեւի, դա այն սխեման է, երբ ակտիվ դադեսագործ ունես եւ երբ բնակչությունը ակտիվ մաս է կազմում այդ դադեսագործի: Երբ թուրքը մեկ էլ հանկարծ հայտնաբերում է, որ սահմանամերձ գյուղը իրականում դա սահմանադադ գյուղ է, ադա թուրքը դեմք է մտածի ոչ թե դրա գրավման, այլ դրա շղանարդկան ղալանների մասին: Այսինքն, մեր ռազմականացված յուրաքանչյուր վիճակը բերում է խաղաղության երկարացման: Ինչքան ուժեղ ես, այնքան խաղաղության մեջ աղբյուր հնարավորությունը շահ է:

- Իրենք այդ մասին խոսում են, որ դա կբերի բռնափրկական հասարակության, ավստրիացի համակարգի հաստատմանը: Ի դեպ, ազգ-բանակ սկզբունքը գործում է նաեւ Հարավային Կորեայում եւ այլն: Այսինքն, հնարավոր է բռնափրկական համակարգ հաստատվի մի հասարակությունում, որտեղ բնակչությունը զենքի է սիրադեմում:

- Լավ օրինակ բերեցիք, օրինակ

Այց եռաբլուր

ումն էին բերել ՌԱԿ կենտրոնական վարչության անդամներ Գայանե Մուրադյանը, Վահե Դարբինյանը եւ Արմեն Մանվելյանը: Այցելությունը կազմակերպվել էր ՌԱԿ Ալեք Մանուկյան ակումբի անդամների նախաձեռնությամբ, ակումբի վարչության մասնակցությամբ՝ զխաղաղությամբ ակումբի աստեղադես Արմեն Սաֆարյանի:

Ադրիլյան հերոսամարտի գոհված մեր զինծառայողների հիշատակման, երախտագիտության արտահայտման այցելող շարունակվում են: Երեկ, ադրիլի 4-ին, Եռաբլուր դադեսները մորից մարդաշահ էր: Ի հիշատակ մարտերում գոհված հայորդիների եռաբլուր էին այցելել նաեւ Ռանակյան Ազատյան կուսակցության մի խումբ անդամներ, ովքեր ծաղիկներ դրեցին եւ իրենց խոնարհումը բերեցին անմահ հերոսների շիրիմներին:

Եռաբլուր, հերոսների գերեզմաններին իրենց խոնարհումները արտահայտելու համար:

Ղյուսսելդորֆի «Պրովայն» (ProWein) տնավաճառի մեծ արահույժ այնքան աղմուկ կա, որ եթե ակամոջ չսրեն, իմ հարցերին սեր ու ժողիս շոյող Չայասանի խաղողագործության եւ գինեգործության հիմնադրամի սնօրեն Չարուիի Սուրադյանի ձայնը չեն լսի: Գեղեցիկ ու աշխույժ այս կինը չափազանց համես է, երբ դասնում է մասնագիտական հաջողությունների, մեր երկիրը դասաւանդողները մեր երկիրը իր ձգտման ու ձեռքբերումների մասին: «Ազգ»-ի մարտի 22-ի համարում հակիրճ դասնել ենք տնավաճառի Չայասանի մասնակցության մասին՝ խոսակցութեամբ անդրադառնալ մեր երկրի համար գերակա ոլորտի խնդիրներին: Հիմնադրամի սնօրեն Չարուիի Սուրադյանի հետ մարտի 17-ին կայացած մեր զրոյցը՝

Չարուիի Սուրադյան. «Պեսության աջակցութեամբ լիցի շահագնենք խաղողի այգիները»

Մայրս ուղղորդեց գինեգործութեան մասնագիտութեան ընտրել, հետագայում հնարավորութեամբ ունեցա Ֆրեզոնի համալսարանում ուսանելու եւ աշխույժ շահ սիրեցի իմ մասնագիտութեանը: Վերադարձից հետո ոլորտում եմ աշխատել, գինի եմ արտադրում նաեւ՝ «Չարուիի վայն»-ը, որ այսօր չեն ներկայացրել՝ շահերի բախում չի կր: Դասավանդում եմ Չայասանի ազգային համալսարանում, Երեւանի գինու ակադեմիայում: Տեսնելով ոլորտի բացերը, փորձել եմ այդ ուղղութեամբ ծրագրեր իրականացնել: Հիմնադրամը ստեղծելէ 2016-ի հուլիսին՝ կառավարութեան կողմից, աշխատելու առաջարկ ստացա 2017-ի մայիսից: Մինչ օրս ակտիւ գործունեութեամբ եմ ծավա-

Չարուիի աջ՝ ՀՀ խաղողագործների եւ գինեգործների հիմնադրամի ներկայացուցիչ Լիանա Արեւիկայի եւ սնօրեն Չարուիի Սուրադյանը ProWein 2019-ի Չայասանի սաղավարում

լում, օգնում եմ մեր ընկերութեանը ներկայանալ մեզ համար թիրախային շուկաներում, կազմակերպում եմ ցուցահանդեսներ: Մեր գինիների մասին շահերը չգիտեմ: Բավականին բարձրակարգ գինիներ եւ արտադրողներ ունենք, ուսի ծրագրեր եմ իրականացնում, որ ճանաչելի դառնան: Վերջին 2 տարիների ընթացքում շահ հաջողութեամբ եմ գրանցել՝ ընդլայնել եմ արտադրման աշխարհագրութեանը: Նախկինում 10, 12 երկրում էին ներկայացված, հիմա 30-ից ավել եմ, արտադրման հետ արտադրութեանը մեծանում է, փորձում եմ աշխատանք իրականացնել նոր այգիներ հիմնելու, որակյալ

խաղող աճեցնելու եւ միջազգային ստանդարտներին համապատասխան որակ ապահովելու ուղղութեամբ:

- **Ի՞նչ լուրջ բացթողում կա, որ ուղղելու առաջնահերթութեամբ:**
- Ակտիւ շուկաներում աշխատելու նաեւ իր բացասական կողմն ունի՝ երբ ագրարի մեծ շահերը, ֆանալի խնդիր կունենան, մեր ունեցած խաղողն այսօր հազիվ մեզ է բավականացնում: Արտադրութեանը զուգահեռ մենք լիցի աշխատանք ծրագրեր անել, որ շահանալ խաղողի այգիները: Դրանք լիցիական աջակցութեամբ կարո՞ւ ծրագրեր եմ:
- **Ի՞նչ լիցի անի լիցիութեամբ:**
- Առաջին հերթին՝ մեր հիմնադրամը լիցի դաշտային. ֆալակական որոշում է կայացվել՝ փակել բոլոր հիմնադրամները:

⇒ **1** Ծրագիրը երեկ հաստատվեց, այդ ծրագրով նոր սեխնուղղութեամբ անասնաբուժների կառուցման ծախսերը լիցիութեամբ բոլորի համար 50 տոկոսով կփոխհատուցի, գինված ուժերի որոշ կոնսիդերանսի եւ սահմանափակ գյուղերի սնտեսավարողների համար՝ 70 տոկոսով: Մոտ 230 անասնաբուժ լիցի է կառուցվի ծրագրի ցրանալում: Նվազ տոկոսով վարկերի սրամարման որոշումն էլ մինչ այս էր ընդունվել, գյուղացիների մի զգալի ցեղի վարկային դասնութեամբներն էլ մարվել են: Եթե այս ծրագրի իրագործումը հեռու մնա բյուրոկրատական ֆալեուկներից, սեղական իշխանութեամբների կամայական մոնեցումից եւ չվերածվի հասարակ գյուղացու անվամբ գրանցված խոշոր սնտեսավարողների սվերային բիզնեսի, կամ մերուփակյան եւ ձերուփակյան սնտեսավարողների արհեստական բաժանման, աղա, իրոք, սա կարող է դառնալ գյուղը որոշ չափով ոսփ կանգնեցնելու ծրագիր: Դե գիտեք՝ հայերս մի առանձին ցնորհ ունենք՝ «ուզում էինք լավ, բայց ստացվեց ինչդեմ մից»՝ սարբերակով աղբյուր:

Կառավարութեան վերջին միտքն ու շահութեամբ գրավեց նաեւ վարչապետի մի շահ սուր արձագանքով՝ զազի թանկացման վերաբերյալ որոշ նախկին օլիգարխների կողմից սոցիալական ցանցերում եւ ՉԼՄ-ներում առկա, իր խոսքով՝ մանիպուլյացիաներին: Նա խիստ տոնով ստաց, թե վերջին անգամ է զգուշացնում կեղծ լուրեր սարածողներին. «Որեւէ մեկը թող չսրվի գայթակորութեամբ՝ ժողովրդի վատախոսութեան կառավարութեան հակախոսակցի ուժն իր ծոնին է զգալու...»: Չդեմ է լիցի գազալցակայաններ, որ ՀՀ-Մ չի փեմ, եւ դա չի կարող զազի գնի բարձրացման գործն լիցի, նեցն նա: Ըստ նրա՝ թեմ մեր երկրում խոսքի եւ սեղեկակցութեան ազատութեամբ երաւալորված է, բայց ազգային անվանագութեան հարց է դառնում կեղծ լուրերով սրամարմութեամբների սեղծումը: Նա ավելի առաջ գնաց, թե՛ անգամ հեղափոխական դրոշով ֆեյք (կեղծ) օգտատերեր կան, որ բնութեան կոչեր են անում նախկին իշխանութեամբների ներկայացուցիչների հասցեին, որոշեցի ցույց տան, թե դա կաղ ունի հեղափոխութեան հետ: Նա հանձնարարեց ԱԾ սնօրեն Արթուր Վանեցյանին զբաղվել դրանով : Հիմա ինչ՝ ԱԾ-ը, բանուգործը թողած, երկրի գլխավոր մարտահրավերներով զբաղվելու փոխարեն՝ լիցի է թափառի ու խոշորացում առնի սոցիալական ցանցերի վիրտուալ սարածները: Որքան էլ Վանեցյանը լրագրողների ասում էր, թե՛ զգուշ, մտածված ու խոսքի ազատութեամբ անանց վնասելու են անելու դա:

Բնութեան եւ Ալիեի սարբերութեամբ

Ե, մի՞թե վարչապետի կոչերը բավարար չեն, որ նրա կողմնակիցները սոցիալական ցանցերում աշխույժ չբուժեն, իսկ դե նախկինների «աբիժնիկութեամբ» մի կերպ կոչմանում: Թե չէ՝ ԱԾ-ը լիցի է լրեւն որսա, կոշուղիցներին, սվերային սուրբեկի բացահայտի, թե՛ սոցիալական ցանցերի կեղծ օգտատերերի հետեւից ընկնի:

Վիեննայի հանդիպումից հետո

Այս բոլորն, իհարկե, չի կարող մոռացնել Փալիեյան-Ալիեի վերջին հանդիպումն ու դրան հետեւած անորոշութեամբ, մանավանդ՝ որոշող երկրների ներկայացուցիչների, ինչդեմ նաեւ հարեւան երկրից հնչող սարածակ մեկնաբանութեամբները դա թույլ չեն տալիս: Հենց երեկ Ռուսաստանի ԱԳՆ ներկայացուցիչ **Մարիա Չախարովան** լրագրեց՝ ողջունում եմ Վիեննայի բանակցութեամբներում գերիշխող կառուցողական մոնեցումը՝ նորից մասնակցելով, թե հակամարտութեամբ վերջ դնելու դասալիցանալութեամբն ընկած է կողմերի վրա, դրա համար ֆալակական կամ է լիցի: Հա, սեղ հասանք, որ ֆալակական կամը, էն որ Ալիեի բանակցութեամբ հետո իր երկրի է հասնում ու նորից հոխորտում ռազմական լուծման մասին, սարածակյան ամբողջականութեան երզ կաղում մի ձայնի, իսկ **Մեդիթեան** էլ հարեմնի գառանցում է՝ Արցախի ամեն գյուղում աղբերանական դրոշ լիցի է ծանալի: Դե բա Չախարովայի՝ աղբերանական կայի գրուցում սասծ ակտիւ ֆալակականութեամբը դարաբաղյան հարցում ինչի՞ն է վերաբերում՝ «հայցնի արտաարածաշրանային ուժերի՝ իրենց ֆանոններով ԱՊՀ սարածը վերաձեւելու անդակառ ձգտումը», Անդրկովկասի ռազմական յուրացման ԱՄՆ-ի եւ ՆԱՏՕ-ի գործողութեամբները հրատարակեցնելու ռուսական խնդիրը չի թողնում, հա՛, տեսնել խնդրի արդար կողմը: Տեսնենք, թե ինչդեմ է լիցիելու համանախազահ ու մեզ բարեկամ այս երկիրը դարաբաղյան կարգավորման իր «ակտիւ» դերը սարածաշրանային կայունութեան դաշտանման ռուսական ֆալակականութեամբ համատեղում, Աղբերանի ռազմականացման ավելացման ֆոնին:

Փաստորեն՝ աղբիլյան ֆառորյա դասերազը գրոյացրեց սասնյակ սարիներով իր բանակցային գործընթացի խաբկանը, դրանից հետո կարելի էր առ ինչի՞նչ համարել բոլոր տեսակի դայանալիկութեամբները, սարբեր առաջարկները,

բայց Միսկի խմբի անդամ երկրները շահունակեցին ձեւ անել, թե ջանք են թափում խաղաղ կարգավորման ուղղութեամբ, հայկական կողմն էլ հանրութեամբ խաղաղութեամբ դաստատելու դաստատարանութեամբը չմեծեց, եղավ Վիեննայի հանդիպումը: Ու սա այն հարցի դասալիցանը, որ մենք սվեցինք վարչապետ Փալիեյանին, թե ի՞նչ կիաջողի թե Աղբերանն ու Միսկի խումբը դեմ լիցի Արցախի վերադարձին բանակցային սեղան, Փալիեյան-Ալիեի հանդիպումով, ավելի սոսից՝ դրանից հետո հնչող երկրորդ մեկնաբանութեամբներով այս դասալիցանը ստացան՝ ոչ մի բան էլ չի լիցիելու, տե՛ անցած ֆան սարի: Այսինքն՝ նույն գրոյական կեղծ:

Մյուս կողմից էլ, ասել եմ, Չայասանի շահերից է բխում ժամանակ շահելն ու ստանալ-վուն:

Ու Վիեննայից հետո Ալիեի մեկնաբանութեամբն ու ռազմաւունջ հայտարարութեամբներն ի դասալիցան շահ բնական է կորոյալ երկրի անձնվեր դաստատարանների մասին լեզնեղների գիրք գրած խաչիկ Դաւիթեանի շահարկում: «Ուր դաստատարան, նոր սարածներ»: Բայց նաեւ՝ այսուհետ այս կարգի արտադրութեամբներն ավելի լավ համադասված լիցի է լիցիել, ֆանի որ դա հայերս հակաանում եմ եթե Աղբերանը նոր դաստատարան հրահրի, նոր սարածներ կկորցնի, իսկ Աղբերանն առիթից օգտվելով կարող է շահ տալ այս դասալիցանն ու լուծած ձեւով: Դիվանագիտութեամբ նույնիսկ ռազմական գործին է շահ հարկավոր: Այլ դեմում վաչաղեցի լրագրուցի մեկնաբանութեամբ հարկը չէր լիցի. «Դավիթ Տոնոյանն ասել է՝ եթե հանկարծ դաստատարան լիցի, մեր ձգտումը լիցիելու է հարթել այդ դաստատարանում: Սա որեւէ կերպ սվեր չի գոն կարգավորման խաղող գործընթացի վրա, ընդհակառակը՝ շահ է խաղաղ կարգավորման կարեւորութեամբ»:

Պատերազմ լիցիելու է, ասում է Արցախի արտակարգ իրավիճակների ծառայութեամբ սնօրեն, Արցախի դաստատարան նախկին նախարար **Լեւոն Սնացակցյանը**՝ նկատի ունենալով օր-օրի նորա-նոր ռազմատեխնիկայով Աղբերանի գինուժի համալրումը, որը խաղաղութեամբ սղասման տեղ չի թողնում. «Պես է դաստատարան մարտական գործողութեամբների, վաղ թե ու դրանք կլիցիել»:

Վարչապետն այցելում է «Բաղրամյան» գորավարժարան ու դիտում Չայասանի ԶՈՒ նոր ռազմական տեխնիկան, հետեւում դրանց ցուցադրական փորձարկում-

ներին, առիթի դեմում ասում այս կարգի մեքեր. «Բանակցային խաղաղ գործընթացը լիցի է շահունակելի, բայց լիցի է հակաանալ նաեւ, որ ֆանի դեմ հակամարտութեամբ կարգավորված չէ, մենք որոշեց լիցիելու եւ ժողովուրդ, լիցի է դաստատարան լիցիելու ցանկացած զարգացման»: Չայասանի ու Արցախի նախագահները իրենց հանդիպման մտախոհ դեմներով լուսանկարներն են սարածում:

Վիեննայի հանդիպումից հետո Փալիեյանի մեկնաբանութեամբներն էլ չնայած լույս չեն սփռում երեւոյեալ ժամ տեսած խոսակցութեամբն միկրոթեմաների ուղղվածութեամբ մասին, բայց ցեւադրում են, այնուամենայնիվ, բանակցութեամբների շահունակման դրական փաստի վրա, միջազգային հանրութեամբ ու շահութեամբը հրավիրում բանակցող մյուս կողմի այն հին կեցվածի շահունակման վրա, որով բանակցութեամբներին խոսվում է մի բան, սեփական ժողովրդին մասնակցում այլ բան: Ալիեի՝ իր երկրի մեկնելուց հետո արած մեկնաբանութեամբները (թե՛ մենք հարթեցինք, Դարաբաղը չդարձավ բանակցային կողմ) Փալիեյանը ոչ կոռեկտ, հին ու ինտերիոն էր անվանել, նեցիլ, որ լիցի չէ անցյալի ման վարկել ու բանակցութեամբներից հետո իր երկրի վերադառնալով՝ դիմացինին վաճ վիճակի մեջ դնել: Ալիեի հայտարարութեամբները համատեղ հայտարարութեամբների ցրանակից դուրս էին, ու փաստորեն՝ Փալիեյանի ակնկալած՝ հանդիպումների նոր մեկնաբանութեամբն էլ ստացվում:

Միսկի խմբի համադասակցիների հայտարարութեամբն էլ շահ բան չիմացանք՝ այնտեղ մինչեւ հանդիպումը վարչապետ Փալիեյանի ներկայացրած նախադասմաններից ոչինչ չէր ակնարկված, այլ դարգաղեա անորոշ դիվանագիտական սովորական տեքստ էր՝ դրական, կառուցողական եւ այդ կարգի հին տեքստերով:

Այնուամենայնիվ՝ Նիկոլ Փալիեյանը դեմ չի վարվում Ալիեի լիցի ու ցուցադրաբար չի հրաւիրում հանրութեամբներին խաղաղութեամբ դաստատարան լիցիելու՝ հիմա արդեն միակողմանի կարգախոսից: Միկոլը մարժեր բացել փակագծերը եւ ավելի մանրամասն ներկայացնել բանակցութեամբների ընթացքը, համեմալոնեցալ՝ Ալիեի դաշտային խոհրդադաշտի դաստատարանութեամբ կասարելու տեղ չի թողնում:

Փալիեյանն առաջին մանրամասներ ներկայացնելու է Ազգային ժողովում իր կողմից ձեւակարգած դաստատարանական խմբակցութեամբը: Մղատենք արտադրութեամբ:

Մյուս կողմից էլ, ասել եմ, Չայասանի շահերից է բխում ժամանակ շահելն ու ստանալ-վուն:

Ու Վիեննայից հետո Ալիեի մեկնաբանութեամբն ու ռազմաւունջ հայտարարութեամբներն ի դասալիցան շահ բնական է կորոյալ երկրի անձնվեր դաստատարանների մասին լեզնեղների գիրք գրած խաչիկ Դաւիթեանի շահարկում: «Ուր դաստատարան, նոր սարածներ»: Բայց նաեւ՝ այսուհետ այս կարգի արտադրութեամբներն ավելի լավ համադասված լիցի է լիցիել, ֆանի որ դա հայերս հակաանում եմ եթե Աղբերանը նոր դաստատարան հրահրի, նոր սարածներ կկորցնի, իսկ Աղբերանն առիթից օգտվելով կարող է շահ տալ այս դասալիցանն ու լուծած ձեւով: Դիվանագիտութեամբ նույնիսկ ռազմական գործին է շահ հարկավոր: Այլ դեմում վաչաղեցի լրագրուցի մեկնաբանութեամբ հարկը չէր լիցի. «Դավիթ Տոնոյանն ասել է՝ եթե հանկարծ դաստատարան լիցի, մեր ձգտումը լիցիելու է հարթել այդ դաստատարանում: Սա որեւէ կերպ սվեր չի գոն կարգավորման խաղող գործընթացի վրա, ընդհակառակը՝ շահ է խաղաղ կարգավորման կարեւորութեամբ»:

Պատերազմ լիցիելու է, ասում է Արցախի արտակարգ իրավիճակների ծառայութեամբ սնօրեն, Արցախի դաստատարան նախկին նախարար **Լեւոն Սնացակցյանը**՝ նկատի ունենալով օր-օրի նորա-նոր ռազմատեխնիկայով Աղբերանի գինուժի համալրումը, որը խաղաղութեամբ սղասման տեղ չի թողնում. «Պես է դաստատարան մարտական գործողութեամբների, վաղ թե ու դրանք կլիցիել»:

Վարչապետն այցելում է «Բաղրամյան» գորավարժարան ու դիտում Չայասանի ԶՈՒ նոր ռազմական տեխնիկան, հետեւում դրանց ցուցադրական փորձարկում-

Սկզբը՝ նախորդ համարում

Ն. ԶԱՐԵԱՆ.- Անասուս Իվանովիչ, ես ինքս եմ յիշում, որ ժողովուրդը գնաց Սարդարադաս կոնուելու՝ հակառակ Դաւանակցութեան կամքի ու որոշման: Նրանք որոշել էին Երեւանը յանձնել եւ միջին դարէն ելն արել, որ համոզեն ժողովրդին թէ հնարաւոր չէր մաշակել Երեւանը եւ զինուորական մասնագէտներ էին բերել: Ժողովուրդը ցած իջեցրեց դաւանակ հռետորներին եւ ամբողջ բարձրացան հակադաւանակցականներ, յայտարարելով թէ դաւանակցութեանն էր դա, մէք էր մաշակելու Երեւանը: Եւ այդ հռետորների մէջ կոնուելիսներ էլ կային: Այդպէս խօսեց նաեւ բանաստեղծ Ազատ Կոստանին:

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Ես եղայ արտասահմանում: Դաւանակցականներն այնքան ատու էին՝ չէին Սարդարադասի ճակատամարտը, թուրքերը Հայաստանը կը գրաւէին եւ այլեւս Սովետական Հայաստան չէր լինի: Ես մասնախանութի, թէ այդ, այդպէս է: Բայց Սարդարադասի ճակատամարտը մղեց հայ ժողովուրդը եւ ինքն էլ սովետական կարգեր հաստատեց եւ դուրս արեց ձեռք:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Երբեք էք ասել: Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Վանի մաշակութեանը եւ ժողովրդական մաշակութեանը եւ եղել:

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Այդ հերոսներն էլ դաւանակցականներն իրենց են վերագրում, միջին դարէն հակառակն է եղել: Պաշտօնական ռազմական դեկլարացիան Արմենակ Եկարեանը գիրք է հրատարակել արտասահմանում, որը փաստերով մերկացնում է Դաւանակցութեանը: Նրանց ներկայացուցիչ Արամ փառանայր օրերին հիւանդ ձեւանալով փրկուած է եղել իր սանը, իսկ դաւանակցական մի խումբ գիտերն ուզել են փախչել Վանից եւ զինաբախել է արուել: Եկարեանի գիրքը կարող ենք մեզ մօտ հրատարակել:

Այդ բոլոր դրուագները մեր մասնութիւնը չի լուսաբանում, իսկ ժողովուրդը յիշում է...

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Պէ՛տք է լուսաբանել, գնահատել: Հայ ժողովուրդի յայտարարութեան սիրադասութեան դէմ ազատագրական յայտարարութեանը: Մենք գնահատելու ենք բոլոր ճշմարտութեան ժողովուրդների ազատագրական կռիւները ճշմարտութեան ու յափճակիչների դէմ: Պատմութեանը մէք է մննել կոնկրետ, նրա առանձին ժողովուրդները մէք է մննել: Ընդհանուր իրադրութեանն այսպէս էր:

Բախում ստեղծուել էր Սովետական իշխանութեան, որին ստառնում էր թուրքական ներխուժումը. դա գլխաւոր վտանգն էր յեղափոխութեան համար Անդրկովկասում: Թուրքերը ձգտում էին բախում գրաւելով զնալ միջին Դերբենս եւ կանգնեցնել յեղափոխական բարձունքը դէպի Կովկաս: Իսկ Հայաստանում ժողովուրդը կռոււմ էր այդ ներխուժման դէմ. դա եւ ազգային ազատագրական բարձունք էր եւ իր դրական հետեւանմանով մաշակութեանը եւ յեղափոխութեանը: Դաւանակցութեանը իր իստիլոգիայով յեղափոխական կուսակցութեանը էր, բայց այդ կոնկրետ օրացանում դաւանակցականներն իրենց յայտարարութեանը ներխուժման դէմ՝ օրբեկիւստեան հանդիսանում էին յեղափոխութեան դաւանակցութեանը, քանի որ ձգտում էին կանգնեցնել թուրքական ներխուժումը եւ Հայաստան եւ Անդրկովկաս: Այդ օրացանում Երեւանը օրբեկիւստեան զուգահեռութեան էին:

Դաւանակցականներին միջին մեղադրել վախկոնութեան մէջ: Այդ օրացանում իրադրութեանը կուսակցութեանը լինելով, նրանք լավ չէին գլխաւորում ժողովրդի յայտարարութեանը ներխուժման դէմ. վախկոնութեան ու անվճռականութեան էին դրսեւորում: Դա բուժական կուսակցութեան համար բնորոշ վախկոնութեան էր, որ ծանր էր նստում ժողովրդի վրայ:

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Եւ զիջումներ էին անում թեմանում: Սարդարադասի ճակատամարտի իրենց մարտութեան հէնց երկրորդ օրը թուրքերը Երեւանը կանչեցին Բախումի

դաւանակցական ազգային խորհրդի ներկայացուցիչին՝ հաւանութեան յայտարարութեանը կնքելու, իսկ Ազգային խորհուրդը թիֆլիսում նստելով, նոյնիսկ չէր իմացել Սարդարադասի ճակատամարտի եւ թուրքերի մարտութեան մասին եւ ստուգուցիչ յայտարարութեանը կնքեց, որի հետեւանով կանգ առաւ յարձակումը թուրքերի վրայ: Թուրքերն արագ ու խորամանկ խաղով խաբեցին վախեցած դաւանակներին:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Այ, սենում էք: Դրանք են նրանց յանցանքները: Հայ ժողովրդի յայտարարութեանը ներխուժման դէմ եւ նրա թափած արիւնը մէք է բարձր գնահատել: Դա մարգ հարց է:

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Ընդհակառակը այդ բացատրութեանը համար, Անասուս Իվանովիչ:

Ն. ԶԱՐԵԱՆ.- Ընդհակառակը, Անասուս Իվանովիչ, ընդհակառակը:

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Բայց Մոսկուայում որոշակցականներ դրութեանն այնպէս են

կոչեան: Տարիներ Երեւան, համարեա իր բոլոր աշխատութեաններում, որ Երեւանում են այդ հարցերը...

(Ընկեր Ջարդեանն իր օգնականին ուղարկում է բերելու «Վսեմհրմայա Իստորիա»-ի այդ հատորը: Յոյց ասլիս ընկեր Միկոյեանին: Նա մի րոպէ մայում է այդ յորդածն ու փառքը: Կարդալու համար ժամանակ չկայ: Նա կարծես արտակուսում էր, որ սովետական գիտական հաստատութեանը արդարացուել թուրքերի ներխուժումը Հայաստան ու Անդրկովկաս):

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Պէ՛տք է մնադատել Միկոյեանի այդ սեպակները: Դրանք սխալ սեպակներ են, դաւանակցութեանը չիմանաւորող սեպակներ: Կարող ենք ցոյց տալ, որ նա սխալ է մեկնաբանում դաւանութեանը: Գրեցէք հէնց այստեղի ձեռքերում էլ: Իսկ ինչ վերաբերում է Զեմալին, ի հարկէ եղած թուրք գործիչներից անկի որդաբեւի էր: Միջին հիմա էլ Թուրքիայում չկայ մէկը, որ նրա ասիճանի

ու նրանց լեզուները կարգեան կոնուելիզմի համաժարհային յաղթանակից յետոյ էլ, դժուար է ասել: Դա բնական զարգացման ճանապարհով կը լինի, կուսակցութեանը ազգերին չի մղում դէպի ձուլում: Նման խնդիր դնել այսօր, նշանակում է ռուսիֆիկացնելու հարց դնել:

Կուսակցութեանը երբեք չի ձգտել եւ չի ձգտում ռուսիֆիկացնել ազգերին: Նա կռուել է եւ սեպական մացիոնիստիզմի եւ մեծամեծական Երեւանիզմի դէմ:

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Փաստէն այդպէս է հարցը դնում նաեւ «Լիստրասուրիա ի ժիզն» թերթը:

Ն. ԶԱՐԵԱՆ.- Այդ թերթը յարգաւորեալ ձուլման փառք է կարդում ոմն Աղաւելի բերնով: Ըստ էութեան այդ փառքիչները ոչ թէ անբացնում են ժողովուրդների բարեկամութեանը, այլ վիրաւորում նրանց ազգային ինքնասիրութեանը, արհամարհելով նրանց լեզուներն ու ազգային դարաւոր կուլտուրան:

Հայ գրողների գրոյցը Անասուս Ի. Միկոյեանի հետ 14 մարտ, 1962, Երեւան

ներկայացնում, թէ թուրքերն ազգային-ազատագրական կռիւներ են մղել հայերի ինքնիշխանական ձգտումների դէմ: Նոյնիսկ «Վսեմհրմայա Իստորիա»-ի 8-րդ հատորում փառք էր տրուել, թէ ինչպէս յոյներն ու հայերը մասնակցել էին թուրքերի ջարդերին:

Ռ. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ.- (Ոտի կանգնելով) Անասուս Իվանովիչ, խօսքը Միկոյեանի մասին է: Մենք ուզում ենք որոշակի Ձեզ ասել, որ այդ գիտնականն առհասարակ իր աշխատութեաններում այդ գիծն է անցկացնում: Գովաբանելով Զեմալի փառականութեանը եւ ցոյց չտալով նրա թեմանութեանը կոնուելիզմի դէմ, նա արդարացում է թուրքական ազգային փառականութեանը բոլոր դրսեւորումները եւ յայտարարում հայ-թուրքական յարաբերութեանը հարցում ոչ-գիտական, սուբյեկտիւ ղիբ է բռնում: Իսկայդպէս որ նա համարեա թէ արդարացում է թուրքական ներխուժումը Հայաստանի վրայ: Մենք Երեւան կը ցանկանայինք, որ այս երեւոյթները ձիզը գնահատական ստանային: «Վսեմհրմայա Իստորիայի» 8-րդ հատորի այդ յորդածնը եւ փառքը անկեղծ զայրոյթ է առաջացնում եւ մէք է որ անդամաստան չման Միկոյեանի այդ սեպակները, որոնք կարող են ընդունուել որպէս դաւանակցական սեպակներ...

Ն. ԶԱՐԵԱՆ.- Գայլին խոնարհ գառ են ներկայացնում, գառին՝ գայլ, յարգաւորեալ անամթութեան է:

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Կայ մի ուրիշ թուրքազէ Մոսկուայում՝ Համալսարանի դասախօս Լուդուովէյը, որը միանգամայն օրբեկիւստեան է լուսաբանում դէպքերը, բայց արտածում ունեն Միկոյեանի կարծիքները:

Ռ. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ.- Միկոյեանը յարգաւորեալ արտասուր ղիբերի վրայ է, ընկեր Մի-

հասած լինի. բայց, ի հարկէ, չմէք էր մեծութեան եւ բանակի բոլոր փայլերը գովաբանել:

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Տաճկական ջարդերը Երեւանակում էին միջին 1920 թ.:

Ն. ԶԱՐԵԱՆ.- Մուսաֆա Սուբիհի եւ նրա ժամանակ ծովը նեցեցին...

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Միկոյեանի սեպակները մէք է մնադատել...

Ն. ԶԱՐԵԱՆ.- Անասուս Իվանովիչ, ես ուզում եմ հարցնել Ձեզ մի Երեւան կարեւոր խնդրի մասին: Երբեք են վարում արդեօք Մոսկուայի որոշ թերթեր յորդածնեալ տղազերով այն մասին, թէ մեր փառականութեանը ազգերի ձուլումն է, եւ ժամանակն է, որ ազգերն սկսեն հրաժարուել իրենց լեզուներից եւ խօսեն ու գրեն մէկ լեզուով: Մեր կուսակցութեան Նոր Ծրագրի կէտերը ժողովուրդների բարեկամութեան մասին, նրանց հոգեւոր կուլտուրայի ու արուեստի փոխմեծեցման մասին՝ այդ յորդածնեալները թերթերում ու ժողովուրդներում մեկնաբանում են որպէս կոչ լեզուների ձուլման եւ ազգերի սրահիցաներից հրաժարուելու:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Որ թերթերում:

Ն. ԶԱՐԵԱՆ.- «Լիստրասուրիա ժիզն» ժողովուրդում: Այդ ժողովուրդում տղազուած յորդածն մէջ ոմն Միկոյեանի ուղղակի ասում է, թէ ազգային աւտոնոմ միութեանական ռեստրուկուլյաները մէք է ասիճանաբար դեմագիտական յաղթանակ ենթարկուել:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Մի՞թէ. եւ դա է՞ր են գրել. 22-րդ Համագումարից առաջ, թէ յետոյ:

Ն. ԶԱՐԵԱՆ.- Յետոյ, Անասուս Իվանովիչ, 1961 թ. դեկտեմբերին: Ինձ սուէ կարդամ, Անասուս Իվանովիչ...

(Ն. Զարեանը կարդում է մի փառքով այդ յորդածնից, ստանալով «Գոսուդարստւո Պրավդա» ժողովուրդի 1961 թուի Դեկտեմբերի համարում (թիւ 12): Դա միութեան ակադեմիայի «Պետութեան եւ Իրաւունք» ինստիտուտի օրացան է:)

«Ազգերի փոխարձակ անմիջացիան ըստ էութեան ազգայնացնում է ազգային տիրութեանը աւտոնոմիաները եւ նոյնիսկ միութեանական ռեստրուկուլյաները, սովետական հասարակութեանը, եւ այդ կողմից մօտեցնելով այն կէտին, որից այն կողմ ազգերի լիակատար մեծացման-իրաւական ձուլումը դառնում է սեսանելի աղապայի գործ»:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Դա մեծամեծական Երեւանիզմի արտայայտութեան է, ոչ մի կարգի չունի մեր կուսակցութեան փառականութեան հետ: Կուսակցութեանը երբեք չի դրել եւ չի դնում ձուլել ազգերը մի ազգի մէջ: Ազգերի եւ նրանց լեզուի ձուլումը հեռուար աղապայի հարց է: Ազգերն

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Այդ Աղաւելի բերում է մի առկի օրինակ, որ հրաժարուել են իրենց լեզուից եւ միայն ռուսերէն են ուսուցանում դպրոցներում: Բայց դա ազգ չէ, այլ մի ազգագրական խումբ, որի լեզուով խօսում են 6-7 հազար մարդ. այն չունի կուլտուրան ու սրահիցիաները, 6-4 հազար մարդու լեզուն չի կարող ստեղծել բարձր կուլտուրա: Իսկ «Լիստրասուրիա ի ժիզն» թերթում Աղաւելի այդ օրինակը համարում է օրինաչափութեան ու սարածում բոլոր ժողովուրդների վրայ, որ հազարամեակների կուլտուրա ու մշակուած լեզու ունեն:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Սխալ է դա: Այդ օրինակը չի կարող օրինաչափութեան համարուել բոլորի համար:

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Այդ սեպակների դէմ յորդածն են գրել «Լիստրասուրիա Գազետա»-ում բանաստեղծ Վլադիմիր Սոնոկոլնից եւ հիմա յարձակում են անում նրա դէմ:

Յ. ԶԱՐԵԱՆ.- Սոլոուիսիին Աղաւելի մեղադրում է նեղմութեան, ազգային մացիոնիստիզմի մաշակութեանը մէջ: Առհասարակ այդ «Լիստրասուրիա ի ժիզն» թերթը Երեւանի դիրք է բռնում, իսկ «Լիստրասուրիա Գազետան» ընդհակառակը՝ ձիզ ինտերնացիոնալիստական դիրքերի վրայ է: Վնասակար վէճերի մէջ են փառում նրան: Մենք խնդրում ենք ուշադրութեան դարձնել այդ վիճակի վրայ:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Ձուլման փառքը վնասակար փառք է:

Ն. ԶԱՐԵԱՆ.- Այդ սրամարտութեանը Երեւան են սարածած: Ես ռուս ընկերների մի խմբի հետ Ամերիկա էի գնացել: Ես ու կինս իրար հետ հայերէն էինք խօսում: Մեզ ասացին, թէ հայերէն չի խօսեմք իրար հետ:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Դա դաստիարակում դէպի է, դա ընդհանուր բան չէ: Այդ մի առանձին մարդու խօսակցութեան մէջ չի մէք է փառականութեանը սեսնել:

Ն. ԶԱՐԵԱՆ.- Պատահական չէ: Մի ընկեր ինձ դասեց, որ սուրիսական խմբի հետ Ֆրանսիայում լինելով, ասել է որ ինքը հայ է, միաները յետոյ վրան են յարձակուել, թէ ինչո՞ւ հայ ես. դրսում բոլորս ռուսեր ենք:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ.- Պատահական մարդկանց ոչ-խելոք խօսակցութեանը են եւ կարիք չկայ այդ խօսակցութեանը եզրակացութեանը հանել: Պարտական ազգերի ձուլման փառականութեանը չի վարել եւ չի վարում:

Տեսնական ու հոգեւոր փոխմեծեցումը, հոգեւոր միասնութեանը ու գաղափարական ներդաւանակութեանը են բնորոշ սովետական հասարակութեան համար:

Երեւանի

ԳԵՂԱՍ ԷՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

Հայկական բացասական բառարաններում ամբիոն բառն առաջնահերթը ներկայացվում է որդես բառը...

Տեսե՛ք ինչ է ասում խորհրդարանի բարձր անբիոնից Աժ սարածային կառավարման...

հում անլուծելի դարձած ոռոգման ջրի դակասից մինչև արդյունավետ գյուղատնտեսություն...

սարդությունը: Եվրոպայի, Օվկիանիայի, Հարավային Ամերիկայի հազարավոր ֆերմերային...

Այսպես էլ արդյուն են, օրվա չափորոշիչ համարում դասակարգվում են այն մոստերները...

Վախճանվել է ականավոր բյուզանդագետ Վրյոնիսը

«Ամինյն Միրո-Սիեթթեթ» շաբաթաթերթի խմբագիր ժողովրդական Արմուրը...

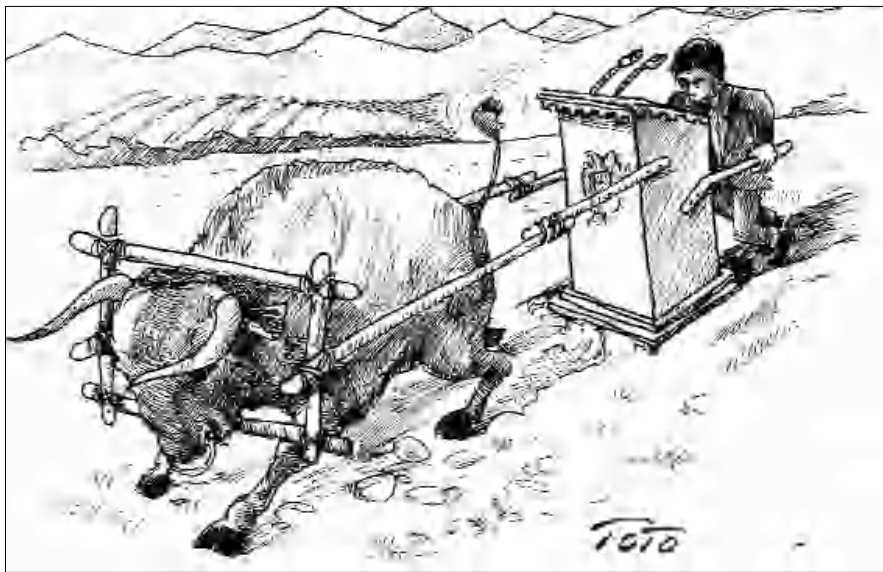

ները հիշ էին այդ ֆաղաբում, նա մեծ հեռավորություն է ցուցաբերել հին հունական դասագրքերի...

Նրա հեղինակած գրքերի շարքում կարելու էր խաղաղ «Միջնադարյան հելլենիզմի անկումը Փոքր Ասիայում...

Աժ. Երբ անբիոնը բարձր է դիտարկվում

ծաղիքը, թե՛ մեծամասնություն հանդիսացող օրենսդիր իշխանության են եկել...

ին հասուկ դասակարգում արթնացնող խոսքեր հնչեցնել, որոնք նրանց դարավոր դասնությամբ...

հնչած մոստերներն առումով: Կարծես չկարծելու է սրվում, որ կառուցվածային առումով...

նադասներ, որոնք անդամ են: Ժողովուրդն ամեն ինչ գանգատվում է հողի ու ջրի դակասության համար...

րող, այն անհրաժեշտ է ներգրավել մասակարարում փոփոխելու ու մեծերին, հիվանդին ու առողջին...

Ռուսաստանում ռուս հայերի եւ մեծ ճանաչման արժանացած բժիշկ, բժշկական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր, ՌԴ բժշկական ակադեմիայի ակադեմիկոս, ՌԴ գլխավոր ւրսաբան Բագրատ Չեղամի Ալեխան: Ծնվել է Երևանում, հայերի հասարակական-դաշնական գործիչ Չեղամ Ալեխանի որդին է: 1974-ին ավարտել է Երևանի բժշկական ինստիտուտը, 1975-ից Մոսկվայում է: Փայլուն իրադրություն է սիրահանության հիվանդությունների բուժման մեթոդաբանության ու զաղսնիների, հարյուրավոր վիրահատությունների, այդ թվում՝ աշխարհում առաջին անգամ ւրիշ փոխադասման վիրահատությունների հեղինակներից է: 2007-ից անվանական կրթաբուժական կենտրոնում Երևանի Ս. Զեյնաբու անվան բժշկական համալսարանում:

- Պարոն Ալեխան, Ղուբ աշխատել եմ նաև խորհրդային ժամանակաշրջանում. բժշկագիտությունը էականորեն փոխվել է, սարքերը, մեթոդները մեծ են:

- Բժշկագիտությունը ոչ թե փոխվել է, այլ զարգացել է, հիմա լիովին բժշկություն է: Խորհրդային տարիներին սեխնուրոլոգիան շատ ուշ էին մեզ հասնում, թեև ունեին լավ մասնագետներ: Մենք լուրջ ներդրումներ չունեինք, իսկ վերջին ֆուսն սարվա ընթացքում բժշկությունը դարձել է միանգամայն այլ: Դիմա հիվանդանոցի միայն դեղերով չեն բուժում: Որ ուղղությունում լինի՝ վիրաբուժություն, գինեկոլոգիա, ուրոլոգիա, նյարդավիրաբուժություն, ւրսաբանություն՝ նոր սեխնուրոլոգիաներ են կիրառվում, առաջ չկար մնան բան: Նորագույն սարքեր հնարավորություն են տալիս շատ արագ՝ 2-3 օրվա ընթացքում հիվանդին բուժել: Առաջ մարդն ինֆարկտ էր ստանում՝ երեք ամիս անկողնում դառնալով, թույլ չէին տալիս հայել, իսկ հիմա ամեն ինչ փոխվել է, վիրահատությունից երկու օր հետո հիվանդը տուն է գնում:

-Այնպիսի տղամարդկան է, որ Ռուսաստանում փոփոխությունները կատարվել են թռիչքաձև՝ վերջին տասնամյակում:

-Իսկապես, Ռուսաստանում մինչև վերջին տարիները վիճակը լավ չէր, ղեկավարությունը այս յոթ-ութ տարում մեծ գումարներ ներդրեց բժշկության մեջ, մեծաբանակ սեխնուրոլոգիաներ ստացանք, միանգամից ամեն ինչ փոխվեց: Գայասանում մնան մակարոնայի դեղ չկա, բայց ես հույս ունեմ, որ ստեղծված նոր կենտրոնները, ճնշեական նոր իրադրությունը վիճակը կփոխեն: Միայն անհրաժեշտ է, որ ղեկավարություն ունենա որոշակի գումար եւ դա ճիշտ օգտագործի: Մենք փոքր համադրություններ ենք՝ երեք միլիոն բնակչությամբ, կարող ենք շատ արագ զարգանալ: Ռուսաստանում 147 միլիոն բնակչություն կա, եւ վիճակը շատ ծանր է: Ես դաժանի բերումով հաճախ եմ երկրի սարքեր տարածաշրջաններում լինում, սեսնում եմ, որ ամենուր մեծ ներդրումներ են արվել: Իմ մասնագիտությամբ գծով 340 կենտրոն ենք բացել, որտեղ աշխատում է 2000 մասնագետ, իսկ շատ սարի առաջ մասնա թիվը 240 էր, այսինքն մենք շատ տարած մասնագետների թիվը համարյա 8 անգամ ավելացրինք, եւ հիմա մոտավորապես մեկ միլիոն հիվանդ ենք բուժում: Մեկ միլիոնը լուրջ թիվ է: Սա չի նշանակում, թե բոլոր կենտրոնների աշխատանքից զոհ ենք, ոչ, բայց միտումն այն է, որ բոլորն սկսել են աշխատել: ՌԴ 85 տարածաշրջաններում բավարար սարվաբուժումներ կան, մասնագետները տարեցտարի մեծ փորձ են ձեռք բերում, եւ դա արդյունք տալիս է:

- Գայասանում եւս բաժնակարգ կենտրոններ կան, սակայն դրանք կենտրոնացված են մայրաքաղաքում:

-Այո, Երևանում լավ կենտրոններ ունենք, նորերում չեն եղել, բայց գիտեմ, որ Երեւանի բժշկական կենտրոնը, Նոր-Մարաշարայումակվես աշխատում են, եւ առիթից

օգտվելով նսեմ, որ ինձ հաճախակի են հրավիրում բարդ վիրահատություններ կատարելու Երեւանի բժշկական կենտրոնում, ինչը սիրով անում եմ (Երեւանի ԲԿ-ի վերականգնողական բաժինը կրում է ակադեմիկոս Ալեխանի անունը-հեղ.):

Սակայն մայրաքաղաքից դուրս ես գալիս՝ արդեն խնդիրներ են սկսվում: Կարճ ժամանակահատվածում կարելի է այդ հարցը լուծել, սա կարգախոս չէ, ընդամենը ղեկ են գումարներ եւ ցանկություն: Ռուսաստանում նախագահը հարց է դրել, որ 2027 թվականին բնակչության միջին տարիքը բարձրանա, շղամարդիկ ապրեն 80, կանայք՝ 88 տարի: Սա ծրագիր է, որը, հույս ունեմ, կիրականանա: Ամենակարեւորն այն է, որ մարդիկ առողջ լինեն, իսկ դա նշանակում է՝ ուրախ լինել, որովհետեւ եթե մարդն ուրախ է, ուրեմն ամեն ինչ լավ է: Երբ ես հեղափոխությունից հետո սեսա, թե մեր ժողովրդի դեմքին ինչ ուրախություն կա, հասկացա, որ վերագործում եւ ազգային ինֆուզիայից ցնծություն ապրող այս ժողովրդին այլեւս հարթել չի լինի: Որովհետեւ իր կամքն ու վաճառականությունը նախկին ռեժիմին արտադրելու եւ ոչ ասելու համար փողոց էր դուրս եկել ժողովուրդը, այլ ոչ թե փոքրաթիվ զանգված կամ ինչ-որ խոլիզաններ: Եվ երկրորդն այն, ինչն այսօր ունենք: Իհարկե, կա-

- Այդ հետեւանմաներից խուսափելու համար ի՞նչ խորհուրդ կտաք Գայասանի բնակիչներին:

- Գայասանում հիմա լավ ժամանակներ են, ուրախալի է հասկալի, որ առողջադաշնության նախարարությունն աշխատում է բնակչությանն օգնել, Ռուսաստանում դա կոչվում է փլոսա: Երեք տարի առաջ մենք Ռուսաստանում ստեղծեցինք հայ բժիշկների ընկերակցություն, եւ էլ ընտրվեցի նախագահ: Մենք որոշակի աշխատանքներ ենք կատարում, երկու հիմնական ծրագիր ունենք: Առաջին՝ այնպիսի ղայաններ ստեղծենք, որ Գայասանի եւ Ռուսաստանի բժշկական կազմակերպությունները կարող մեջ լինեն, մասնավոր ուր կան շատ անվանի մասնագետներ: Դա այն ժամանակ նախաձեռնեցինք, երբ Երևանում տեղի ունեցավ հայ բժիշկների համաշխարհային կոնգրեսը, որին մենք մասնակցեցինք մեծ ղայակցությամբ՝ 100 բժիշկ: Մեզ հետ տարել էին նաեւ տարբեր հայ ուսանողների, ովքեր սովորում էին Մոսկվայի բժշկական բուհերում:

- Կոնգրեսին միայն հայ բժիշկներն էին մասնակցում:

- 95 տկոսը հայ էին, բայց եկել էին նաեւ ռուս գործընկերներ: Դա շատ կարեւոր կոնգրես էր, ամբողջ աշխարհից

որ մեկ տարում կանենք: Փորձագետները, որոնց մասին խոսեցի, Ռուսաստանի լավագույն բժիշկներն են, մասնա թվում կան ակադեմիկոսներ, դոկտորներ: Գիտեմ, լավ բժիշկներ շատ կան, բայց բոլորը չէ, որ արձագանքում են, մարդուն չեն կարող ստիղել: Բարեբախտաբար շատերը սիրում են մեր ժողովրդին եւ սիրով համագործակցում են մեզ հետ: Երբ աշխատանքներն սկսեցինք կարծում եմ, որ ավելի շատ մասնագետներ կմասնակցեն այս ծրագրին: Մենք դեռեւս տարած չունենք, չունենք հովանավորներ: Ի դեպ, ԳԳ առողջադաշնության նախարար Արսեն Թորոսյանը մեր հանդիման ժամանակ շատ բարձր է գնահատել իմ մտադրությունը՝ այն համարելով հայրենասիրական եւ մարդասիրական մեծ հայլ եւ անգամ փոխհամագործակցության եզրեր գտնելու հույս եւ ցանկություն հայտնել:

- Գայասանից ազակցության ակնկալի ունե՞ք:

- Պատասխանում եմ ընդունել յուրաքանչյուր ազակցություն, միայն թե այս ծրագիրը կատարվի: Մի անգամ ՌԴ-ում Գայասանի դեպարտմենտ ինձ հրավիրել էր ճակատագրի, որին մասնակցում էր նաեւ Գայասանի վարչաղետը: Ես ծանոթացա վարչաղետի հետ, շատ լավ տղայություն

Ռուսաստանաբնակ հայ բժիշկները՝ նոր Գայասանին. սղապում են նոր անակնկալներ

Ալլա Պուզաշովան իր սիրելի վաստում է միայն հայ անվանի բժիշկին:

րետր է, որ չորս տարի հետո ժողովուրդը դուրս գա հրադարակ եւ ղեկավարությանն ընդունի այնպես, ինչպես ընդունեց այսօր, նույն ղեկավարությունն էլ ապի՝ մենք դա արեցինք, Կանի որ մեր թիկունքին զգում էինք ձեռն շունչը, սիրելի ժողովուրդ: Այդ ժամանակ մենք կրկին շատ ուրախ կլինեմք, եւ ժողիքը՝ մեր դեմքից անղակաս:

- Բարի ցանկություն է, դարձն Ալեխան, սա Ասված, որ ի կատար ածվեն Ձեր նվիրական երազանքները Գայրեմիում, իսկ մարդիկ հոգով ու արևով լծվեն երկրի ցեղանցման գործին: Իսկ այդ ամենի համար, եթե Ձեր մասնագիտական սեսանկյունից նայենք, ոչ ղակաս կարեւոր է նաեւ մարդկանց առողջությունը եւ հարկ է ցավով արձանագրել, որ այս դարում հասկալի սիրահանության հիվանդություններն են գլուխ արձնացրել: Ինչ կարող եմ ասել այս առնչությամբ, Ձեր փորձն ի՞նչ է վկայում:

- Գիվանդությունը 35-40 տարեկանից է սկսվում, բայց հիմա այն ավելի է երիտասարդացել, մենք ունենք նաեւ երիտասարդ հիվանդներ: Ամենաերիտասարդ հիվանդը, որ ինֆարկտ ունեցավ եւ բուժում է ինք, 19 տարեկան էր:

- Ժառանգական գործոնը դեր խաղում է:

- Ժառանգական գործոնը կա, բայց հիվանդության հիմնական ղայաճառը աթերոսկլերոզն է՝ անոթների խցանումը:

- Անոթներն ինչի՞ց են խցանվում:

- Երբ օրգանիզմում խոլեստերինի տկոսը բարձրանում է՝ դա հանգեցնում է անոթների խցանման, անոթը փակվում է՝ սկսվում է ինֆարկտ, փակվում է՝ ուտերի սնուցումը վասանում է, սկսվում է գանգրենա՝ փսախս:

հայ բժիշկներ էին մասնակցում, եւ այնտեղ հաստատված կարող էին մինչեւ օրս շարունակվում են: Սա կարեւոր հարց էր, որ կարողացանք լուծել: Գաջողը դեռ չենք լուծել, բայց փորձում ենք անել, այն է՝ ամեն հայ կարողանա դիմել Ռուսաստանում աշխատող հայ բժիշկներին: Դա ի՞նչ է նշանակում՝ ՌԴ-ում տարբեր մասնագիտությամբ փորձագիտական 7-8 խմբեր ունենք, որոնք համակարգիչներով եւ հեռախոսներով կօգնեն մարդկանց, որոնք տեղեկանան, թե ում դիմեն: Այս մասին բոլոր հայերը ղեկ է իմանան ինչպես Ռուսաստանում, այնպես էլ Գայասանում: Դա հետո գործ չէ, բայց յոթ խումբ արդեն ստեղծել ենք՝ ուտուցաբանության, ւրսային վիրաբուժության, ուրոլոգիայի եւ այլն՝ ամեն խմբում 7-8 մասնագետ: Գիվանդը գանգում է, եւ մենք մաս կաղում ենք համաղաասախան մասնագետի հետ, որոնց հետ նախնական համաղայնություն ունենք: Մասնագետը հսկողության տակ է ղախում հիվանդին, իր կենտրոնում հետեւում է նրա բուժմանը: Դա մեծ դեր է խաղում, որովհետեւ Ռուսաստանում ամեն ինչ փողով է, մարդը ղեկ է մեծ գումարներ ծախսի, միայն ախտորոշումը կազմում է 100 հաղար ռուբլի: Մենք որոշեցինք մասնագետներ հիվանդին ասում ենք, որ ոչ թե բոլոր հետազոտությունները ղեկ է կատարի, այլ այն, ինչն իր հիվանդությանն է վերաբերում, աղա ճիշտ ախտորոշում ենք: Դրանով նա առնվաղն կիսով չափ ինչ փող կվճարի ախտորոշման համար: Բացի դրանից՝ ամեն տեղ մեր ընկերներն են աշխատում, մենք կարող ենք բուժման ընթացքի մասին իմանալ: Սա շատ կարեւոր է մեր ազգի համար: Այս գործը մենք դեռ չենք վերջացրել, բայց հույս ունենք,

սացա: Երկու ժամվա ընթացքում բազում հարցեր սվեցինք, մարդն ազատասախանում էր, ղաշոնական ոչինչ չկար: Իմ կարծիքով Գայասանում տեղի ունեցավ այն, ինչը ղեկ է տեղի ունենար, ուրիշ ճանաղարհ չկար:

- Կարծում եմ բժշկության մեջ է՛ն ինչ-որ բան կփոխվի:

-Իհարկե, եթե ընդհանուր միտումը կա՝ կփոխվի: Վերջին տարիներին հիվանդները չէին գնում հիվանդանոցներ, որովհետեւ գումար չունեին, եւ ի՞նչ իմաստ ուներ գնալ այնտեղ ղառել, եթե ոչ դեղ կար, ոչ մասնագետներ կային: Գիմա շատ բան փոխվել է, իհարկե ղեկավարությունն առաջին հերթին ղեկ է լուծի սոցիաղական հարցերը, հնարավոր չէ 70 դղար թոշակով աղրել, բժշկության մեջ դա գլխավոր հարցերից մեկն է: Եթե ղեկավարությունն այդ հարցը լուծի, երիտասարդները մնան Գայասանում, արագաղրը կանխվի՝ դա մեծ բան կլինի Գայասանի համար: Ռուսանողները եւս ֆինանսաղետ շատ վաս վիճակում են, իսկ մեզ գիտնականներին առաջարկում են օգնել այն ուսանողներին, որոնք գերազանցիկ են: Գաղա մյուսները...

- Այժմ դուք հովանավորում եմ երեք հայ ուսանողի, դա ինչի՞ով է արահայտվում:

- Դա անվանական թոշակ է, որը ես տրամաղում եմ երեք գերազանցիկ ուսանողի, ոչ մեծ գումար է: Ոչ թե ես եմ որոշում, թե ում ղեկ է կրթաթոշակը տալ, այլ Երևանի բժշկական համաղաղանի երիտասարդական խորհուրդն է որոշում: Մեզ ողղարկում են գերազանցիկների սղաղները, եւ մենք գումարը տրամաղում ենք: Մեր միջու գործնական կարղեր կան:

ԱՐԵՎԻԿԱ ԶԵՇԻՇՅԱԼ

Իսրայելը փորձում է «եռյակի» ամրությունը Հայտնի ռմբահարման ենթաստիճան

Իսրայելի օդուժը օրերս հարվածեց Հայեթոնին: Ռազմաօդային ուժերը ռմբակոծեցին Սիրիայում մեծությամբ երկրորդ այդ ֆաղափ քաղաքում գտնվող Շեյխ-Նաջար արդյունաբերական գոտին և միջազգային օդանավակայանը: Դա առաջացնում է մի շարք հարցեր, որոնց դասասխանները դժվար է գտնել:

Իսրայելի ռազմական փորձագետները լուրջում են, թե անցյալ ամիս Իրանը ծանրության կենտրոնը Սիրիայի հարավից տեղափոխել է հյուսիս: Այստեղ են այնտեղ հասցնել իրանական սղառազինություններ, «Հզորլիսի» և իրանական աբխազիզորի համար նախատեսված հանդերձան: Սա իսրայելցիների նմանօրինակ առաջին հարձակումը չէ, անցյալում ես նրանք ֆանիցս ռմբակոծել են Սիրիայի սարածո: Գործողության նոսրացումները հայտնի են ոչնչացնել իրանական խմբավորումների զորքերը և Իրանին թույլ չտալ ամրանալու Սիրիայում: Բայց այս անգամ հարվածը հարմարեցված էր որոշակի իրադարձությունների: Այն տեղի ունեցավ Գոլանի բարձունքների նկատմամբ Դոնալդ Թրամփի կողմից Իսրայելի ինքնիշխանության ճանաչումից հետո: Հաս որում, Հալեթի վրա կատարված հարձակման դառն էր ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի միջոցով նախատեսված Գոլանի բարձունքների հարցին:

Խորհրդում Վաշինգտոնը հայտնվեց մեկուսի վիճակում, քանի որ ԱՄՆ մյուս բոլոր անդամները հարդես եկան Թրամփի որոշման դեմ: Կա նաև մեկ այլ բան: Իսրայելը, որը նման գործողություններից հետո սովորաբար ձեռնարկ էր մտնում ծավալում հայտարարություններից, այս անգամ այլ կերպ վարվեց: Վարչապետ **Բենիամին Նաթանյահուն** հայտարարեց հետևյալը. «Իրանը մեծապես փորձում է Սիրիա բերել զերծգրիս հեռահար հրթիռներ, որոնք առաջատար են մահաբեր զենք են: Մենք դաստիարակում ենք համակերպվել, և Սիրիայում ամրանալու Իրանի փորձերին մեր դիմադրական արձագանքներ ենք տալիս: Որոշ փորձագետներ այդ խոսքերը կաղում են ադրի-լի 9-ին Իսրայելում կայանալիք խորհրդարանական ընթացությունների և այն բանի հետ, որ վարչապետին հարկավոր են փոփոխական դաստիարակներ: Հիշեցնենք, որ օրեր առաջ իսրայելական բանակը զանգվածային հարված էր հասցրել Գազայում «Համասի» դիրքերին:

Եվս մեկ բան: Վերջերս Մոսկվայում տեղի ունեցավ ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուտինի հանդիպումը վարչապետ Նաթանյահունի հետ, որը հրավեր էր սղառում Սիրիայի երկնքում անցյալ տարվա սեպտեմբերին ԻԼ-20 օդանավի հետ աղետից ի վեր: Ներկայումս ռուսաստանցի ռազմական փորձագետները Հալեթի ռմբահարումը համարում են լիակատար անհեթեթություն: Սակայն Սիրիայում իրանական օբյեկտներին Իսրայելի հասցրած հարվածները մեծապես ունեն միանգամայն որոշակի ֆաղափական ենթաստիճան: Այս կադրակցությամբ թուրքական Haber7 հրատարակությունը հիշեցնում է, թե ինչպես Սոչիում «Ասսանայի եռյակի» ղեկավարների՝ Ռուսաստանի, Իրանի և Թուրքիայի ղեկավարների վերջին հանդիպման նախօրեին և Սիրիայից ամերիկյան զորքերի դուրսբերման վերաբերյալ Թրամփի արած հայտարարությունից հետո իսրայելական օդուժը հարվածներ հասցրեց սիրիական սարածոն գտնվող իրանական օբյեկտներին:

Իսկ Սոչիի զազաթառոդովի բացման օրը Իսրայելի վարչապետի թվիթերյան էջում հայտնվեց հաղորդագրություն, որտեղ խոսվում էր «Իրանի հետ դաստիարակման» մասին, թեև ավելի ուշ այդ բառակապակցությունը փոխարինվեց «Իրանի դեմ դադարով»: Այդ ձեռքով Նաթանյահուն փորձեց Ռուսաստան-Թուրքիա-Իրան դաշինքի ամրությունը: Իրոք, Իսրայելը հմուտ է սարածաբանի ֆաղափական և աբխազիզորական խնդիրների իմացության մեջ:

Իսրայելը Սիրիայում անուղղակի դաստիարակ է մղում Իրանի դեմ: Թուրքիայի հետ լուրջ սարածադաշինություններ ունի սեփական անվտանգությանն առնչվող հարցերում՝ Պաղեստին, Անկարա-«Համաս» կադր, Թուրքիայի կտրուկ հայտարարություններ Ալ-Աֆա մզկիթում իսրայելցիների գործողությունների առնչությամբ, Սոչիական սան կողմից Երուսաղեմում Իսրայելի մայրաքաղաքի ճանաչելու որոշման դաստիարակման հարցում և Գոլանի բարձունքների խնդիր: Գոյություն ունեն և որոշակի իրողություն են դառնում նաև թուրք-իրանական մերձեցման հեռանկարները:

Սակայն, ինչպես նշում է թուրքական Sabah թերթը, «սարածաբանում դաստիարակման մրցակցություն է ուրվագծվում կադրված ազգային ինքնության հետ», սարբեր մոտեցումներ են դրսևորվում Սիրիայի նախագահ Բաշար Ասադի ձակասագրի նկատմամբ, թեև Անկարան և Թեհրանը միանման են ընկալում ֆրակական անջատականության սղառնալիքը իրենց երկրներում: Բացի դրանից, Եվրոմիության, ինչպես նաև ԱՄՆ-ի հետ Թուրքիայի հարաբերություններում գոյություն ունեցող հաճախակի ձգնաժամներն ու լարվածությունը Անկարային Իրանի և Ռուսաստանի հետ են

մերձեցրել այնտեղ, որտեղ առկա են ընդհանուր ցանկեր: Ինչ վերաբերում է Մոսկվային, նա, իսրայելական Haaretz թերթի գնահատմամբ, ձգտում է որոշակի հասարակ դասավորություններ հանդես գալ Թեհրանի և Անկարայի հետ իր դաշինքում, խուսափել Իսրայելի և Իրանի միջուց: Բառիս բուն իմաստով, երբ երկրների միջուց գոյություն չունի միասնական կենտրոնից կառավարվող ռազմաֆաղափական դաշինք: Բանն այն է, որ Թուրքիան չի մերժում Վաշինգտոնի հետ երկխոսությունը Սիրիայի խնդրի կարգավորման հարցում: Իրանը որոշակի հանգամանքներում կարող է, Ռուսաստանը քաղաքացիական պատերազմի վերաբերյալ, երկխոսությունը վերականգնել Վաշինգտոնի հետ: Նման դրամաներում Իսրայելը Սիրիայում Իրանի դեմ երկրորդ ձակասի բացման սղառնալիքով կարող է Անկարային դրդել չեզոքության, իսկ Ռուսաստանին կառաջարկվի միջնորդավորված երկխոսություն Վաշինգտոնի հետ՝ Սիրիայում գործողությունների ազատություն ստանալու համար, քանի «Իսրայելը դեմ է իր սահմանների մոտ և հարաբերությունները մարտավարական և ռազմավարական առումներով կառուցի այնպես, ինչպես ամերիկացիները չեն կարող իրենց թույլ տալ»: Այլ կերպ ասած, Իսրայելը դաստիարակ է ամեն ինչով դա-

շինքների մեջ մտնել, միայն թե կարողանա Սիրիայից դուրս մղել իրանցիներին և իրանական ուժերին:

Անուշտ Մոսկվայում, և ոչ միայն այնտեղ, լավ գիտակցում են այն կոմբինացիաները, որոնց արդյունքը դեմ է դառնա Ռուսաստան-Թուրքիա-Իրան դաշինքի անդամներից մեկի «դուրսբերումը խաղից»: Սակայն դժվար է ասել, թե որքան արդյունավետ կլինի այդ մտադրությունը Մերձավոր Արևելքի հարավիսրայելի իրադրության մեջ: Իրադարձությունների ընթացքը Անկարային և Թեհրանին կարող է դրդել Մոսկվայի հետ առավել սերս համագործակցության: Փաստ է, որ Մոսկվայի հետ մերձեցումը Թուրքիային վերադարձրեց սարածաբանային կարևոր խաղացողի կարգավիճակը: Մոսկվայի հետ Իրանի դաշինքը վերջինիս հնարավորություն սկսեց «սարածաբանում ավելի ազատ գործել»:

Բացի դրանից, սարիներ Երուսաղեմի ԱՄՆ-ը Մերձավոր Արևելքում մղում է այնպիսի դաստիարակներ, որոնցում ինքը ոչ մի անգամ չի հարթել: Բրիտանական The Independent թերթը նշում է. «Թրամփն արդեն հասցրել է իսլամաջադի համբավ ձեռք բերել, սկսել է հաճախանալ Իսրայելի առաջ, փորձում է վստահություն ներշնչել Պաղեստինի միադաստիարակներում անվտանգ դարձած մեծահարուստներին: Եվ ոչ ոք կարգին չգիտե, թե նա ինչ նկատի ունի, երբ խոսում է Սիրիայի, «Իսլամական դաշինքի» և նույնիսկ Իրանի մասին»:

Վաշինգտոնը Մերձավոր Արևելքում թուլացրել է իր բանակցային հնարավորությունները, իսկ Իսրայելը կլցնի՝ արդյոք այդ վակուումը, հարց է տալիս Կովկասի և Մերձավոր Արևելքի հարցերի փորձագետ **Սաանիսլավ Տարասովը**, քանի Սիրիայում իրանական օբյեկտներին հասցնող հարվածները «սղառնություն գործում են, բայց ֆիչ բան են փոխում»:

Թուրքիայի տեղական ընտրությունների որոշ արդյունքների մասին

Մարտի 31-ին Թուրքիայում տեղի ունեցան տեղական ինքնակառավարման մարմինների ընտրություններ: Նախագահ Էրդողանի Արդարության և զարգացման կուսակցությունը Ազգայնական քաղաքական հետ մամատել ստացել է փվեների 51,66%-ը, հիմնական ընդդիմադիր ուժերը՝ Ժողովրդահանրապետական կուսակցությունը և դրա դաշնակից Լավ կուսակցությունը ստացել են 37,57%-ը: Իհարկե, կառավարող կուսակցությունը ակնկալում էր ավելի, ընդդիմությունը ևս մեծ հույսեր ուներ: Ուստի թուրքական և մյուս լրատվամիջոցները իրավիճակը գնահատում են «բաժակը կիսով չափ լիքն է», կամ «բաժակը կիսով չափ դասարկ է» արտահայտությունների ոգով: Թուրքիայում և Արեւմուտքում ընտրությունները մեկնաբանվում են կառավարման խորհրդարանական համակարգից նախագահականին անցնելու շեւանկյունից: Դա երկրի ֆաղափացիների առաջին ազատ կամարտահայտությունն է 2018 թ. հոկտյան արտահերթ ընտրություններից հետո, որոնք ավարտվեցին Երդողանի հաղթանակով: Կառավարող ուժերի դաշինքը այս ան-

գամ փվեների մեծամասնությունը ստացավ 81 նահանգներից 52-ում, բայց, ընդհանրապես, կորցրեց խոտորագույն ֆաղափներ Սամբուլ ու Անկարան, ինչպես նաև որոշ այլ ֆաղափներ: Ընդդիմությունը զգալի հաջողությունների հասավ միջերկրածովյան նահանգներում, այդ թվում Արանայում, Անթալիայում, Պահադանց մեծությամբ երրորդ ֆաղափ Իզմիրի վերահսկողությունը: Իր ելույթում **Երդողանը** նշեց, որ կառավարող կուսակցությունը ամեն ինչ կանի իրավիճակը լավ հաս-

կանալու և Եսկումներ կատարելու համար: Սակայն ակնհայտ է, որ չի հաջողվի իրավիճակը բարելավել բյուրոկրատական մեթոդներով, ինչպես անցյալում: Այսպես, 2016 թ. Երդողանի կուսակցությունը իր ներկայացուցիչներով փոխարինեց մունիցիպալ, նահանգային և քաղաքային 95 ֆաղափապետներին: Ժողովրդի ներկայիս դժգոհության գլխավոր դասձառը սղառ-սնեստական իրադրությունն է, երկիրը սնեստական նահանջ է աղում: Խորանում է սղառը, սարածվում է գործազրկությունը 13,5 տոկոսով, իրան արժեզրկվել է մեկ երրորդով: Նման դրամաներում Արդարության և զարգացման կուսակցության համար դժվար է դառնում առաջատար դիրքը: Պատահական չէ, որ նախընտրական արժեքի ժամանակ Երդողանը Երեւո դրել էր ազգային անվտանգության, թուրքական ազգի և դեմոկրատիայի պահպանման հարցերի վրա, որին «Արեւմուտքից սղառնում է խաչակիրների արժեքները»: Երդողանի ֆարգչությունը որոշակի ազդեցություն գործեց, բայց ոչ իր սղառելիների չափով: Հարունակալի ֆրակական խնդիր բարդացնում է հարաբերություններն ԱՄՆ-ի

հետ: Արդարության և զարգացման կուսակցությունը աղազայում ստիպված կլինի որոշ ձգտումներ կատարել իր ֆաղափականության մեջ: Խոսքն առաջին հերթին ձգնաժամի հաղթանարման մասին է: Խոտոր ֆաղափներում ընդդիմության սարած հաղթանակը դեռ չի նշանակում, թե դրանք դուրս կգան կառավարման ներկայիս համակարգից. առաջվա դեմ դրանք կմնան Երդողանի «ուղղահայաց կառավարման», մասնավորապես Մեծ ազգային ժողովի վերահսկողությանը, այլ կերպ ասած՝ կառավարող կուսակցությունը Երդողանի և դեկավարել երկիրը: Ինչ վերաբերում է արտաքին ֆաղափականությանը, դժվար թե այն էական փոփոխություն կրի: Եվրոմիության անդամակցության բանակցությունները կատարված են: Ինչ վերաբերում է ռուս-թուրքական հարաբերություններին, դրանց խորացումը կնդաստի Թուրքիայի մի շարք ներքին սուր խնդիրների լուծմանը, կարծում է Կովկասի և Մերձավոր Արևելքի հարցերի փորձագետ **Սաանիսլավ Տարասովը**:

Ռուսասանի եւ Թուրքիայի առեւտրասնտեսական հարաբերությունների խորացումը բնականորեն զգացվում է նաեւ Սիրիայում նրանց համագործակցության մեջ, մասնավորապես ռազմաստեղծական ոլորտում: Դա որոշակիորեն մտածողում է Արեւմտյան երկրների հակահարձակական կոալիցիայի մասնակիցներին: Կանոնավորապես ձեռնարկվում են Թուրքիան Ռուսասանից հեռացնելու փորձեր: Այդ նպատակով առավել ակտիվորեն օգտագործվող միջոցներից մեկը ՋԼՄ-ներն են:

Նմանօրինակ հրդարակումներից մեկը վերջերս լույս տեսավ բրիտանական Financial Times թերթում «ԻՊ. Ռուսասանն ու Թուրքիան Սիրիայում դասրասվում են վերջին ճակատամարտին» վերնագրով: Թերթի չորս հոդվածագիրների կարծիքով ակնհայտ է, որ ոչ վաղ անցյալում նման մարտեր արդեն տեղի են ունեցել, իսկ հիմա մոտենում է այսպես կոչված ռուս-թուրքական «արմազեղոյն»:

անկարող են փախսականների հոսքի մեջ բացահայտել բոլոր արմատականներին, որոնք վերավորված են այն բանից, որ Թուրքիան չդաժնանց իրենց:

Անցյալ տարվա սեպտեմբերին Թուրքիայի նախագահ **Էրդողանը** իր ռուս եւ իրանցի դաժնանակիցների հետ բանակցելուց հետո դաժնավորվեց Իդլիբյան գործողությունների գոտու Երզրազի երկայնքով մինչեւ հոկտեմբերի 10-ը հասնել այնտեղից ծանր զինատեսակների դուրսբերմանը եւ մինչեւ հոկտեմբերի 15-ը՝ ահաբեկչական կազմավորումների դուրսբերմանը, իսկ մինչեւ 2018-ի սարեվերջ բացել Գալեդ-Դամասկոս ճանապարհը: Արդեն այն ժամանակ թուրք փորձագետներից Երզրազի հայտարարեցին, որ այդ դաժնակառույցները ակնհայտորեն անհրազուրկ են: Ժամանակը հաստատեց նրանց իրավացիությունը:

Այս տարվա հունվարին Էրդողանի հետ հերթական հանդիպման ժամանակ **Պուսինը** ընթրումով վերաբերվեց Թուրքիայի

կան ուժերը հարված հասցրին ահաբեկիչների զինամոնոներին: Գլխավոր Երզրազի հայտարարության մեջ ընդգծվեց, որ հարձակումը համաձայնեցված է եղել թուրք զինվորականների հետ: Թուրքերը ժխտեցին փոխհամաձայնեցման փաստը՝ հավանաբար գնդակոծված ահաբեկիչների զայրույթին չարժանանալու համար: Իսկ երկու շաբաթ անց Նույն Դոկտրինա Մարզի հայտարարեց, որ թուրք եւ ռուս զինվորականները համատեղ աշխատում են Իդլիբում համակարգիչ կենտրոնի ստեղծման վրա: Ընդհանուր առմամբ, Իդլիբում համագործակցությունը, թեւեւ ոչ առանց խնդիրների, Երզրազի կազմակերպում է, եւ մոտավորապես ճակատամարտի նշաններ չեն երևում, նույն է «Մեծդուրամորդայա ժողով» կայքը:

Երկրորդ չկարգավորված հարցը ֆրակսն է: Ռուսասանը հանդես է գալիս ֆրակսն ջրկաններին ենթակա տարածքները միասնական Սիրիայի կազմի մեջ մտցնելու օգտին: Իսկ Թուրքիայի համար գլխավոր իր սահ-

փայի շահերը: Ռուս-թուրք-իրանական զազաթաժողովում ռուսական կողմը Անկարային առաջարկեց հենվել 1998 թվականին կնքված Ադանայի համաձայնագրի վրա: Այդ համաձայնագրով Սիրիան ԶԲԿ-ն ճանաչեց ահաբեկչական կազմակերպություն եւ երկրում արգելեց դրա գործունեությունը: Իսկ թուրք ուժայինները հնարավորություն ստացան ֆուրդ գրոհայիններին հետադուրեղիս մինչեւ 5 կմ խորանալ Սիրիայի տարածքում: Բարդությունն այն է, որ Անկարան չի ճանաչում Բաշար Ասադի կառավարության լեգիտիմությունը, թեւեւ դրա հետ Երզրազի էր ղախողանում ցածր մակարդակով:

Թուրքիայում հեզգիտե տարածվում է Սիրիայի հետ բնական հարաբերությունների հաստատման անհրաժեշտության ընդհանուրը: Cumhuriyet թերթի հայտնի մեկնաբան **Մեհմեդ Ալի Գյուլերի** կարծիքով Անկարա-Դամասկոս հարաբերությունները որքան Երզրազի հաստատվեն, այնքան բարձր կլինի ֆաղափական

Զեյնեակին եւ Պորոշենկոն երկրորդ փուլում

Մարտի 31-ին Ուկրաինայում անցկացվեցին նախագահական ընտրություններ. էլեկտրոնային արձանագրությունների 98,03 տոկոսի մեծամասն արդյունքներով ընտրաժողովը առաջատար մնում է Երզրազի Վլադիմիր Զեյնեակին, որը ստացել է բոլոր փվեների 30,24 տոկոսը: Երկրորդ տեղում գործող նախագահ Պետրո Պորոշենկոն է (15,93%): Երրորդ տեղում «Գալբենի» խորհրդարանական խմբակցության առաջնորդ Յուլիա Տիմոշենկոն է՝ 13,39%: Զորորդ տեղը զբաղեցնում է «Գալուն» կյանքի ընդդիմադիր ղեկավար Վլադիմիր Բոյկոն, որը ստացել է փվեների 11,66 տոկոսը: Այսպիսով, Տիմոշենկոն վերջնականապես կորցրել է նախագահական ընտրությունների երկրորդ փուլ անցնելու հնարավորությունը:

Տիմոշենկոն զսնում է, որ ոչ Պորոշենկոն, ոչ էլ Զեյնեակին չեն կարող հաղթահարել իրենց եւ Ուկրաինայի առջեւ ծառայած մարտահրավերները, այդ մասին նա ապրիլի 2-ին հայտարարել է Կիևում կայացած ճեղատույլիսում: Նա հրաժարվել է իր ընտրողներին կոչ անել նախագահական ընտրությունների երկրորդ փուլում թեկնածուներից որեւէ մեկի օգտին: Միեւնույն ժամանակ, Տիմոշենկոն ընդգծել է, որ ընտրությունների երկրորդ փուլում իմրդ եւ իր թիմը ամեն ինչ կանեն, որդեսգի ոչ ոք չկարողանա կեղծել դրանց արդյունքները: Նախագահական ընտրությունների երկրորդ փուլը տեղի կունենա ապրիլի 21-ին: **Ա.Բ.**

Ռուս-թուրքական տարաձայնություններ Սիրիայի հյուսիսում

Մակայն համագործակցությունը շարունակվում է

հերթը: «Իդլիբի իրադարձությունները կարող են վճռել Պուսինի եւ Էրդողանի «հաշվարկված բարեկամության» ճակատագիրը, որը մի կերպ Երզրազի անբողջ ընթացքում, իսկ այժմ մոտենում է այդ բարեկամության օրհասական դաժնը»: Այնուհետեւ խոսվում է այն մասին, որ ռուս-թուրքական բարեկամությունը ձախողում է կրում, իսկ Անկարան այդ ընթացքում «փորձում է դաժնել, թե ի՞նչն է ավելի ձեռնու՛ համագործակցությունը Մոսկվայի, թե՛ Վաշինգտոնի հետ»: Գաղափարական տոնայնությունը կասկած չի թողնում այն հարցում, թե որ ընտրությունը «ճիշտ» կլինի:

անհաջողությամբ. «Մեր թուրք գործընկերներն ամեն ինչ անում են դայնամավորվածությունները կատարելու համար»: Մեկ մին անց ՌԴ նախագահի մամուլի ֆարսուղար **Դմիտրի Պեսկովը** հայտարարեց, որ Իդլիբում ռազմական գործողությունն անհրաժեշտ է, բայց դեռ հայտնի չէ, թե ով է այն իրականացնելու՝ Թուրքիան, թե՛ մեկ ուրիշը: Այսինքն, Երզրազի հնարավոր է, որ Անկարան արդեն հավանություն սված լինի մամուլ գործողության անցկացմանը: Իդլիբը լիովին կորսված է նրա հովանավորյալների, այսինքն նաեւ իր համար: Ըստ երեւոյթին, օրակարգ է մտնում հնարավոր փախսականների համար անվտանգության գոտու ստեղծման հարցը:

մանների մոտակայքում ֆրակսն ղեկավարության ստեղծում թույլ չտալն է եւ սիրիացի ֆրդերի հիմնական ֆաղափական կուսակցության՝ «Դեմոկրատական միություն» որեւէ ազդեցություն բացառելը: Թուրքերն այն համարում են ԶԲԿ-ի Երզրազի կուսակցություն, այսինքն՝ ահաբեկչական կազմակերպություն: Այս կադակցությանը ՌԴ արգործնախարար **Սերգեյ Լավրովը** խոստովանել է, որ ռուսներն ու թուրքերը տարաձայնություններ ունեն այն հարցում, թե ֆրդերի մեջ ում դեժ է համարել ահաբեկիչներ:

Դեռ վերջերս Անկարան խոսում էր Սիրիայի ֆրդաբնակ Երզրազներում իր լիակատար վերահսկողությունը հաստատելու ծրագրերի մասին: Բայց ժամանակները փոխվում են, Թուրքիան նույնպես: Այսօր Երզրազի է թուրք-սիրիական սահմանի երկայնքով բուժերային գոտու ստեղծման անհրաժեշտությունը (Սիրիայի տարածքում): Դա թուրքերը համարում են «անվտանգության գոտի», որտեղ կարելի է տեղաբաշխել զաղթականներին:

Լավրովի խոսքերով Ռուսասանը դաստատարել է ֆնարկելու բուժերային գոտիների ստեղծման հարցը՝ հաշվի առնելով Դամասկոսի դիրքորոշումը, բայց նաեւ առավելագույն չափով նկատելու Թուրք-

կարգավորման մակարդակը:

Ներկայումս Թուրքիայի ֆաղափական վերնախավը արտաքին ֆաղափականության մեջ առանձնացնում է երեք գլխավոր ուղղություն՝ իսլամական, ասլանյան եւ եվրասիական: Գաղբ է մեծել, որ տարբեր ֆաղափականությունների հիմքի վրա ձեւավորված Թուրքիայի աշխարհաֆաղափական վիճակը վերջնական ընտրությունը դարձնում է ոչ այնքան ֆաղափական, որքան գոյութեական: Իսլամական վեկտորը մղվում է հեշին դղան: Իրանը եւ արաբական երկրները հրաժարվում են ճանաչել Թուրքիայի՝ որդես առաջնորդի կարգավիճակը, իսկ նա իմրդ այս առումով համաձայն չէ դրանից փոքր դերի:

Արեւմտյան ժողովրդավարության օգտին ընտրություն կատարելը վարկաբեկում է թուրքական դեկավարության եւ մասնավորապես Երզրազի 17 տարի կառավարող Արդարության եւ զարգացման կուսակցությանը, նույն է «Մեծդուրամորդայա ժողով» կայքը: Բացի դրանից, Եվրոդան արդեն հասկացրել է, որ Թուրքիայի առջեւ Եվրոմիության դեմքը փակ են, իսկ ԱՄՆ նախագահի ազգային անվտանգության գծով օգնական **Ջոն Բոլթոնը** վերջերս չկարողացավ դաստիարակել այն հարցին, թե Թուրքիան ԱՄՆ-ի բարեկամն է, թե՛ թեմամին: Նրա խոսքերով, «Թուրքիան առաջվա դես ՆԱՏՕ-ի գծով դաժնակից է, բայց Երզրազի կառավարություններում կոչ անել իր ընտրողներին կոչ անել Իսրայելի հետ, եւ դա մտածողում է մեզ: Մեկ այլ խնդիր են Սիրիայի դաժնարգմի հետ կադված տարաձայնությունները»:

Թուրք լրագրող Ֆեիիմ Թաթթեիմի խոսքերով, Աստանայի գործընթացը, այնուամենայնիվ, Երզրազի կառավարում է, ֆանի դեռ աշխարհում Երզրազի կառավարում է ռուս-թուրքական համագործակցությունը: **ԱՐԵՎԻԿԱ ԲԵՇԵՅԱՆ**

Վարչապետն ընդունել է «USU» խմբի ներկայացուցիչներին

Վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը ընդունել է ռուսաստանյան «USU» խմբի նախագահ Ալեքսեյ Կոռնյային և փոխնախագահ Անդրեյ Սմելկովին: Հանդիմանը ներկա էր նաև «ՎիվաՍել-ՄՍՍ» ընկերության գլխավոր սեփական Ռալֆ Յիրկյանը:

Վարչապետ Փաշինյանը կարեւորել է «USU»-ի կողմից մեր երկրում ծրագրերի իրականացումը, որոնք նպաստում են հեռահաղորդակցության ոլորտի զարգացմանը և նորարարական ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱՆԵՐԻ սարածմանը: Վարչապետը նշել է, որ կառավարությունն առաջնահերթություն է համարում թվային ենթակառուցվածքների և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների զարգացումը՝ նպաստելով նաև նախաձեռնությունների իրականացմանը: Խոսելով գործարար միջավայրի բարելավմանն ուղղված բարեփոխումների մասին՝ Նիկոլ Փաշինյանը նշել է, որ կառավարությանը նպաստում է ներդրումային դաշտի թափանցիկության բարձրացումը և ելքային-կառավարություն համագործակցության նոր մակարդակի ստեղծումը: «Մենք

բերյալ տեղեկատվությամբ կիսվելու համար և գոհունակություն հայտնել Ռուսաստանում իր գլխավորած ընկերության ծրագրերի ընթացքի, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության, մասնավորապես ՀՀ սրահայտի, կառուցելու և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների նախարարության հետ

փոխգործակցության կառավարությամբ: Նա տեղեկացրել է, որ «USU»-ը, հազվի առնելով հայաստանյան շուկայի առավելությունները ՏՏ ոլորտում, մտադիր է ընդլայնել մեր երկրում գործունեության շրջանակը և նոր ծրագրեր իրականացնել նաև թվային շուկայի զարգացման, ծրագրային ապահովման, սոցիալական ոլորտներում: Ա. Կոռնյանը նշել է, որ «USU» խումբը կառուցվածքային ներդրումներ կատարելով Հայաստանում՝ իր նպաստը բերելով ՏՏ և հեռահաղորդակցության ոլորտի զարգացմանը:

Վարչապետ Փաշինյանը ողջունել է «USU»-ի ներդրումների ծավալն ավելացնելու մտադրությունը և վերահաստատել կառավարության արդյունավետ համագործակցությունը բարելավելու դաստիարակմանը:

Զրուցակիցները մտեր են փոխանակել հեռահաղորդակցության շուկայի զարգացման, տեխնոլոգիական ենթակառուցվածքների բարելավման, կորորատիվ դաստիարակման և կրթության շրջանակում և այլ ուղղություններով ծրագրերի իրականացման հեռանկարների շուրջ:

Տարվա առաջնորդ՝ ԿՄՊ ոլորտում. ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի գլխավոր սեփականը դարձել է «Մերկուրի»-ի մրցանակակիր

Հիմնադրման օրվանից, սանձուղի սարի բարձրացում, ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ն առաջնորդվել է կառավարման դասախոսական մոդելով: Ընկերության բոլոր աշխատակիցների համար կորորատիվ սոցիալական թափանցիկության օրինակը (ԿՄՊ) եղել է ոչ թե հայեցակարգ, այլ՝ կենսակերպ: Միջազգային բարձր չափորոշիչներով առաջնորդվող ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի օրինակը մշտապես զննարկվել է սարքեր օղակների ու հասարակության կողմից և դարձել ընդօրինակելի: Երկրի ու սննդային զարգացմանը մտահոգ կազմակերպություններն այսօր գիտակցում են կորորատիվ սոցիալական թափանցիկությանը առաջնորդվելու կարևորությունը և անհրաժեշտությունը, ինչը ես ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի ռազմավարության կարեւոր նպատակներից էր:

Արամ Խաչատրյան համերգասահուն, ՀՀ առևտրաարդյունաբերական թափանցիկության մրցանակակիր «Մերկուրի» մրցանակաբաշխության ժամանակ, թարգմանաբար են սննդային սարքեր ոլորտների զարգացմանը նպաստելու, հանրային ծառայությունների, առողջապահության, սարածքային կառավարման ոլորտների՝ բարձր վարկանիշ ունեցող

առաջնորդ են սննդային սարքեր ոլորտների զարգացմանը նպաստելու, հանրային ծառայությունների, առողջապահության, սարածքային կառավարման ոլորտների՝ բարձր վարկանիշ ունեցող

ընկերություններ և անհատներ: Մրցանակաբաշխությանը ներկայացվել է 23 անվանակարգ:

«Տարվա առաջնորդ՝ Կորորատիվ սոցիալական թափանցիկության ոլորտում» անվանակարգում «Մերկուրի» մրցանակաբաշխության մրցանակակիր է դարձել ՎիվաՍել-ՄՍՍ-ի գլխավոր սեփական Ռալֆ Յիրկյանը:

«Երբ սարիներ առաջ, մեր ընկերությունը Հայաստանում սկսեց գործունեությունը, իր հետ բերեց նոր մակարդակ. որդեգրեց կառավարման մի մոդել, որի հիմուն կորորատիվ սոցիալական թափանցիկությունն է: Մենք գիտեինք, որ հասարակությանը ժամանակ է անհրաժեշտ այդ մոտեցման կարեւորությունը զգալու համար: Ժամանակ էր ժամանակվելու նաև երկրում գործող բազմաթիվ կազմակերպություններից՝ այդ արժեհամակարգն ընդունելու, դրանով ռեզուլտավետ համար:

Պիտի խոստովանեմ, որ լուրջ համարձակ քայլ էր առաջամարտիկ դերը վերցնելը, քանի որ լուրջ էր անհասկանալի, թե ինչ է ԿՄՊ-ն: Հետո, ժամանակի հետ, բոլորի համար ակնհայտ դարձավ, որ Կորորատիվ սոցիալական թափանցիկության մրցանակակիրը կողմերին և արժեքներին: Մեր օրինակը դարձավ վարակիչ՝ մեծացող ձևազնդի նման սարածվելով միջավայրում: Հենց դա էր մեր նպատակը. սեփական օրինակով՝ մյուսներին սանել նույն ճանապարհով», -ասել է Ռալֆ Յիրկյանը:

ՀՀ առևտրաարդյունաբերական թափանցիկության մրցանակակիրը լայն իմաստով սննդային ոլորտում և, գործարար մթնոլորտի բարելավումը, արտադրանքի և ներդրումների խթանումը, երկրում փոքր և միջին ձեռներեցությանն աջակցումը:

Ազնավուրի «Նրանք ընկանը» Թայմս Սթրիթում

ին, ժամը 14:00-ից 16:00: Ըստ «Արմինյն Միրո-Սփեթեթթ» շաբաթաթերթի, ճանաչված երգիչ Էլի Բերբերյանը այդ միջոցառման ընթացքում հնչեցնելու է մեծ Շառլ Ազնավուրի «Նրանք ընկան» (Ils Sont Tombe's) երգը, հարգանքի տուրք մատուցելով ինչպես արդեն սրբերի բարին դասված մեր ամեն զոհերի, այնպես էլ անցյալ տարվա վերջերին վախճանված Շառլ Ազնավուրի հիշատակին:

«Ազնավուրը հայ արվեստագետների ժառանգության մեջ ամենամեծ լեգենդն է, և ես ցանկանում եմ իր բառերը բարձրաձայնել աշխարհի կենտրոնից», նշել է այդ առթիվ Բերբերյանը, որ նաև ծրագրել է երգել Մաժակ

Թոփկյանի երաժշտությամբ հիմնադրված Շիրազի «Ինձ կոն-ռանան» (Հայոց Դանթեական) համազգային հնչեղության ղեկավար և գլխավոր Հայկազունի «Հայեր միացե՛ք»՝ որդես միասնականության ուղերձ:

Միջոցառումը վարելու են Արմեն Սկոմբերը և Նվայր Բեյլերյանը: Ներկա են լինելու հայ և օտար ֆաղափագետներ, դիվանագետներ, մարդու իրավունքների ղեկավարներ, արվեստագետներ, հոգեբաններ և հասարակության ներկայացուցիչներ:

Թայմս Սթրիթի ավանդական ոգեկոչման արարողության հիմնադիրն է Սեն Ազատյանը, որ Հայոց ցեղասպանության ժամանակ կորցրել է չորս հարա-

զանների և 1985-ին մտադրվել է Նյու Յորկի աշխարհին տեղյակ դառնալու ժառանգության առաջին խոսքը ուղարկելու մասին: Հ.Ս.

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
 Հրատարակչության ԻԸ Տարի
 Հիմնադիր և Իրատարակիչ
 «ԹԵԹԵՅԻՆ ՓԱԲԼԻՇԻՆ» ՍՊԸ
 Երևան 0010, Հանրապետության 47
 e-mail: azg@azg.am, azgdaily@gmail.com
 www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
 ՅԱՎՈՐ ԱՆՏԻՍԻՆ ԻԸՆ 060 271117
 Հավակալատիվներ (գովազդ) ԻԸՆ 582960,
 060 271112
 Լրագրողների սեմնակ ԻԸՆ 060 271118
 Համակարգչ. ծառայություն ԻԸՆ 060 271115
Շաբաթաթերթի ծառայություն
 ԻԸՆ 060 271114, 010 529353
 Համակարգչային ծառայություն՝ «Ազգ» թերթի

Թերթի միջոցով ամբողջական թե՛ մասնակի արտատպումները տպագրվում են մասնակի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսությամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրության գրառում համաձայնության խստի արգելում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի: Նիսբերը չեն գրախուսում ու չեն վերադարձնում:
 Գ ամսով յոթյառնակ գովազդային են, որոնց բովանդակությունը համար խմբագրությունը թափանցիկության հի կրում: «AZG» Weekly
 Editor-in-chief
 H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010

Ազգային հասարակություն

Թիվ 13(422)
5 ԱՊՐԻԼ
2019

Նաիր 3ԱՆ

Մեր երկրում ոչ մի ֆաղափական, ճնշման, սոցիալական հարց, անգամ արցախյան խնդիրն այնքան ակնհայտ չի փնտրվում, որքան արցախյան, որքան մշակութային կյանքի վայրկյանները: Կարծես մշակութային նախարարությունը մեկ քայլով ընթացում ամեն ինչ ու ամենուր ականադասել է ու հիմա հերթով բոլոր ականները դառնում է: Մշակութային հետադարձման ժամանակներում ենք ապրում: Ահաբեկիչ մշակութային նախարարությունը գոհում է սեփական երկրում, սեփական մշակութային ու մշակութային սեփական գործիչների վրա: Ոչ ոք չի ժխտում, որ մշակութային դաժանում արասվոր երեւոյթները 20-30 տարի արմատներ են ձգել, որ օրենսդրական լրջագույն փոփոխությունների կարիք կա, որ 20-30 տարի իշխանությունների կերակրած սիստեմից օգտվող արտոնյալ «արվեստագետների» ձեռքը մի ամբողջ ժողովուրդ կրակն էր ընկել, որ դասական, ազգային արվեստը ստորադասվել է ցածրակարգ, անարվեստ երեւոյթներին: Ոչ ոք չի ժխտում, որ մշակութային ֆաղափականություն չենք ունեցել, ունեցել ենք զավթման ֆաղափականություն: Փոփոխություն բոլոր ենք ուզում, փոփոխություն, ոչ թե ավերածություն, աղետ ու արհավիրք, դաժանության վարձագիծ ու հետադարձումներ:

Մշակութային դաժանության արմատները մի ժամանակ զարմացնում էին, հիմա զայրացնում են: Իսկ եթե դրանք օրինակաբար ու սովորական երեւոյթ դառնան ... Մշակութային գործիչները մշակութային նախարարի դաժանությանը կասարող Նազենի Ղարիբյանի հրամանաձեռնի հանդեպ կամաց-կամաց ինքնուրույն են ձեռք բերում: Մեկ մշակութային հասարակությունների օղջիմալացման փաստաթուղթը draft (սեւագրություն) է, մեկ՝ «վաճ, ես չգիտեմ, որ Համագային թատերի ժամանակը ավարտվում», մեկ՝ «օտերան թատեր չի», «գեղարվեստական ղեկավարի աշխատանքը ստեղծագործական չի», մեկ՝ ես ձեր ներկայացումներից «Կարիներ» բալետն ենք ստեղծել: Չավե՛տե՛հ, անելոյո՛ղի ղեկավարը Նազենի Ղարիբյանը մշակութային ոլորտը ղեկավարած բոլոր նախարարներին սվեցանցով:

Դամոկլյան սուրը օտերային եւ բալետի ազգային ակադեմիական թատերի սնունդն է գեղարվեստական ղեկավար Կոնստանտին Օրբելյանի գլխին ճոճվում էր դեռ նախարար Լիլիթ Մակունցի օրով, ժամանակ առ ժամանակ կրեւ էին բորբոքվում: Մեկ տարի առաջ Օրբելյանի գործունեությունից հրադարձված դժգոհեց օտերային թատերի նվազախմբի

գլխավոր դիրիժորի դաժանից հեռացված Կարեն Դուրգարյանը ու ոչ դաժանականորեն: Իսկ հենց սարսափահար Նազենի Ղարիբյան-Կոնստանտին Օրբելյան հակամարտությունը օր օրի սկսեց նոր փուլ թեւակոխել: Փոխնախարարը հրադարձված կասկածի սակ առավ Օրբելյանի հեղինակությունն ու կեղծը, հայտարարեց, որ նա ընդամենը մշակութային նախարարությանը ենթարկվող ՊՈԱԿ-ի ղեկավար է: Ու այսպես ցարունակ նա սարքեր հարթակներից ժամանակ առ ժամանակ հանրության ջղերը

Օտերային թատերը կանգնեց Օրբելյանի մեջքին: Արտիստներին վրդովեցրել է այն, որ մշակութային ոլորտի ղեկավարը հաշի չի առել ոչ Օրբելյանի հեղինակությունն ու կեղծը, ոչ նրա միջազգային կարգը, ոչ էլ նրա ստեղծագործական ու ֆինանսական ներդրումը թատերում: Ի վերջո, այս թատերը երբեք այսպես դեմոկրատիկ ու հյուրախաղեր չէր ունեցել: Հաշիված ամիսների ընթացքում օտերային թատերը հանդես է եկել Քուվեյթում, Դուբայում, Մեծ թատերում: Ի վերջո, բոլոր ներկայացումներն այստեղ ան-

ները դրսի համար գրավիչ դարձնելով, ունենար հզոր կարգեր, իսկ մատչելի միայն ներկայացումներ բեմադրեր: Բայց եթե Օրբելյանը երկու աշխատանքը համատեղում է ու լավ արդյունք սալիս, նրան ազատելու դաժանաբանը ո՞րն է:

Գոնե Նազենի Ղարիբյանը մի օրինակ բերեւ, որ այսինչ հարցում Օրբելյանը՝ որդես սնորհ, վաս է աշխատել, թեւացել է: Նրա աշխատանքի վերաբերյալ ոչ մի գնահատական չկա: Եվ առհասարակ, մեր ցանկացած ոլորտում ցանկացած որոշում ու հրաման կա-

թյուն: Հետաքրքիր է այնտեղ հրամաններն ի՞նչ արձագանքի են արժանանում: Երբ Նազենի Ղարիբյանը ՊՈԱԿ-ները փակելու փաստաթուղթն ուղարկել է կառավարություն, այն կարգադրողները դեմքի ի՞նչ արտահայտություն են ունեցել, սուրճը կոկորդներին չի՞ կանգնել: Կամ երբ Օրբելյանին սնորհի դաժանից ազատելու հրամանը հասել է նույն կառավարություն, զոնե զանգով կան գրավոր հարցումով հայրենի գործադիրը չի՞ փորձել դարձել՝ հրամանը սալուց առաջ որեւէ մեկն արտիստներին մար-

Մշակութային հետադարձումներ շարժից. օտերային թատերը

բարձրակարգ հոսանքներ էր միացնում: Հենց Նազենի Ղարիբյանն էլ հայտարարել է, որ Օրբելյանն օրենք խախտելով է երկու դաժան ղեկավարում: Բայց դեմ է նեղ, որ Օրբելյանը մեկ հաստիքով օտերային թատերի սնորհն էր եւ կես հաստիքով՝ գեղարվեստական ղեկավար:

Մատչելի դաժանություն էր արտիստներին ներկայացնել Ֆրանսիայից նվեր ստացած բալետային հանդերձանը, բայց շարժում ուրբաթից շուկա եկավ: Նույն փորձաքննարկում նա արտիստներին ներկայացրեց իր ազատան հրամանը: Կոնստանտին Օրբելյանը, «Արտիստներ» մրցանակը ձեռքին, շուկայի մեջ էր, իսկ «Արտիստներ» տարվա լավագույն ներկայացում անվանակարգում ստացել է «Զիդուլին» ներկայացումը: Օրբելյանը սեփական գումարով է այդ բեմադրությունը գնել Մեծ թատերին: Իսկ 100 հազար դոլար արժողությամբ բալետային հանդերձանը, ի դեպ, մեր թատերին նվիրել է Օրբելյանի ֆրանսիացի ընկերը, դարձ է, ոչ թե մեր սիրուն աչքերի, այլ մատչելի նկատմամբ հարգանքից ու դաժանից ելնելով: Ֆրանսիացին անգամ Հայաստանի տեղը չգիտե:

լազով են անցնում: ման հաջողություն, ստեղծագործական վերելք թատերը վաղուց չէր սեւել: Եվ այսօրից հետո աչք փակել թատերի ղեկավարի ու արտիստների միասնական հաջողությունների վրա՝ վկայակոչելով «ՊՈԱԿ-ների մասին», «Կասարողան արվեստի մասին», «Լեզվի մասին» օրենքները: Աղերսյան ու չարամիս դեմ է լինել՝ չնկատելու համար դրական տեղափոխությունը, որն իրադեպ նոր լիցիտ է հաղորդում թատերի անձնակազմին: Եվ դա ոչ միայն գեղարվեստական ղեկավար, այլև սնորհ Կոնստանտին Օրբելյանի վասակն է: Նա կարողանում է օգտագործել իր կարգերը եւ ժամանակակից օտերային արվեստի սարքերը ներմուծել հայաստանյան օտերա. սա ամուս է ոչ թե գեղարվեստական ղեկավար, այլ սնորհ Կոնստանտին Օրբելյանը: Արտիստները դաժանում են, որ նախադեպ հաճախ իրենց սեփական կոսյունով են բեմ դուրս եկել, իսկ այսօր մեկ ներկայացման ընթացքում 4 հազարս են փոխում: Ու այս ամենը Օրբելյանի սեփական գրողանից, ոչ թե դեմքային: Իհարկե, հրաշալի կլիմեր, եթե թատերն ունենար սնորհ՝ այլ անձ, որը կզբաղվեր մեքենայերով, օտերային ներկայացում-

յացներուց առաջ որեւէ գնահատական չի տվում: Ի վերջո, իշխանություններն ինչպե՞ս են գնահատում Օրբելյանի աշխատանքը, գնահատական սվել են: Օտերային թատերի արտիստներն այս հարցը եւ հռետորական, եւ բազմիմաստ հնչեցնող բարձրաձայնում են: Նազենի Ղարիբյանը եկավ օտերային թատեր, նրան էլ նույն հարցը սվեցին ու անդաճույճ դաժանության ստացման օրենքն է դաժանում նրան ազատել սնորհի դաժանից: Արտիստներին այլ բան չէր մնում, ֆան սուզել՝ Նազենի Ղարիբյանին իրենցից որեւէ մեկին ճանաչում է, ո՞ն է սեւել բեմի վրա: ...Ոչ մեկին էլ չէր սեւել: Նրա դաժանությունը ընթացքում թատերը 5 դեմոկրատիկ է ունեցել, ինչպե՞ս ոչ մեկին ներկա չի եղել: Դաժանաբանեց՝ բոլոր օրերին հասարակ գործունեան են եղել: Դարձ հարց է առաջ գալիս. եթե դաժանության դաժանից ազատում. դաժանականության սկզբունքով: Հրաման է տվում ու այն գնում-հասնում է կառավարու-

դաժան դեմ է, նրանց կարծիքը հարցրել է՝ ինչպե՞ս է աշխատում Օրբելյանը կամ Օրբելյանից բացի, ո՞ն կուզեին սնորհի դաժանում տեսնել: Իսկապես այդպե՞ս է, թե այդպիսի տղալորություն ստեղծելու անհրաժեշտություն կա, որ կառավարության ղեկավարը Նազենի Ղարիբյանի ասածին ու արածին, որոշումներին ու հրամաններին տեղյակ չէ: Իսկ ինչին Ղարիբյանը միտք ներկայացնում է չոր փաստաթուղթ՝ վերջնագիր՝ իրեն սեփական նախաձեռնություն:

Օտերային թատերը խնդիրը հասցրել է վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանին՝ դաժանելով վերականգնել Կոնստանտին Օրբելյանի հաստիքը, աշխատանքից ազատել Նազենի Ղարիբյանին: Փաշինյանն էլ երաշխավորել է՝ ոչ ոք դրսից չի գա ու օտերային թատերի սնորհն չի դաժան, մինչեւ չդարձվի՝ Նազենի Ղարիբյանի բեմ օրենսդրական փաստաթուղթը ձի՛ճ են, թե սխալ: Թող օտերային թատերն այդ փաստաթուղթի դեմ հակափաստարկներ բերի, ու եթե դարձվի, որ Ղարիբյանը թեկուզ մեկ կեսուն սխալվել է, դաժանից կհեռացվի: Փաշինյանին համոզողա՞ծ արտիստները մեծ ոգեւորությամբ ու գոհ գնացին իրավաբանական փաստաթուղթը դաժանելու:

Ոչ հեռավոր անցյալում մի դեմ է եղել. ցատերը կիտեն: Մաժանի դուրսկում տեղադրված կրկանների դաժանաբանները բողոքում էին, Տարն Մարգարյանն էլ կրկաններն աղանձաժելու նրանց դաժանումն անտեսում էր: Ցերեկվա լույսի դեմ դարձ էր, որ ֆաղափարեց ոչ մի բան ինքնազուրկ չէր ամուս: Նիկոլ Փաշինյանի դաժանության ու Սերժ Սարգսյանի «Տարն ջան, սիրուն չի» արտահայտության մեջ ինչ-որ նմանություն կա կարծես:

ԱՆՈՒՍԱԿԱՆ ԱՂԱՄՅԱԼ

Հայ դաճանաճուրային երաժշտության սկզբնավորումը սկսվել է դեռևս 19-րդ դարի կեսին, երբ ազգային մշակութային օջախների գործունեության ընթացքին միացավ նաև երաժշտական մշակույթը...

Հայ մշակութային օջախներում Կոստանդնուպոլսում, Թիֆլիսում, Շուշում, Ալեքսանդրապոլում, Լվովում և այլուր հայ ընթացիկների երեխաները սովորում էին դաճանաճուր նվագել...

Երեսնամյա ըս երաժշտագետ Շուշանիկ Ափոյանի սյալներին, դաճանաճուրի դասավանդման փաստերը վերաբերում են 19-րդ դարի 70-ականներին...

Երեսնամյա հես միաժամանակ դաճանաճուրը հայտնվում է նաև Ալեքսանդրապոլում (այժմ՝ Գյումրի), իսկ մշակութային կյանքի աշխուժացման էին նույնպես նաև ֆաղափում...

Այսօրիսով, Կոստանդնուպոլսի, Արևմտյան Եվրոպայի, Ամերիկայի ֆաղափների, Արևելյան Հայաստանի մշակութային գործիչների՝ երաժիշների, կոմպոզիտորների, կատարողների անձնավեր ստեղծագործական, կատարողական և մանկավարժական ջանքերով է ձևավորվել մեկուկես դարյա հայ դաճանաճուրային երաժշտությունը՝ իր բնույթի հասկանալիությամբ...

Եվ ահա, 21-րդ դարակազմին, մեր օրերում, հայ մեծանուն դաճանակահար, ՀՀ վասակավոր արտիստ Արմեն Բաբախանյանի մտադրածաճար իրականացվում է մի հրաշալի գաղափար-մախազի՝ հայ դաճանաճուրային երաժշտության անթոլոգիան, որը նույնպես ունի ձայնագրել, դաստիարակել, հանրահռչակել այս հսկայական ժառանգության մեծագույն մասը: «Հայ դաճանաճուրային երաժշտության անթոլոգիան» ընդգրկում է հայ կոմպոզիտորական դպրոցի դաճանաճուրային երաժշտական ժառանգության անբաժանելի մասը կազմող լավագույն ստեղծագործությունների կատարումը և ձայնագրությունը:

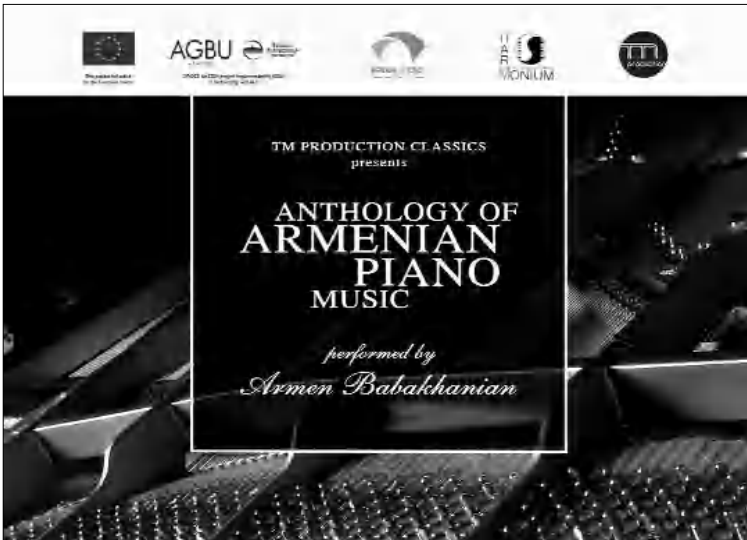
Տարիներ շարունակ ես հավանում եմ ուսումնասիրում եմ ավելի քան հազար ստեղծագործություններ, որոնք ընդգրկում են հայկական դաճանաճուրային երաժշտության զարգացման ողջ ընթացքը: Այս նախագիծը փորձ է՝ համախմբելու հայ դաճանաճուրային երաժշտության ծագումը, արմատները, զարգացումը և առաջընթացը և լսողին փոխանցելու այդ ստեղծագործությունների հսկայական դասը, որոնց մեծ մասը նախկինում երբեմն չի ձայնագրվել կամ կատարվել: Հայկական դաճանաճուրային երաժշտության անթոլոգիայում ընդգրկվելու են հայ կոմպոզիտորների կողմից ստեղծված ավելի քան 100 ստեղծագործություն: Սա արժեքավոր ծրագիր է բոլոր

Փողաբեկը՝ ընկերության կողմից՝ արտադրիչ Թովմաս Սարխոսյանի ջանքերով: Առաջին ձայնասկավառակի շարքի 2012 թվականի դեկտեմբերի 21-ին, արքեթր երաժիշների մասնակցությամբ, նախկին առաջին սիկին Ռիսա Սարգսյանի բարձր հովանու ներքո: Ձայնասկավառակն ընդգրկում էր Տիգրան Չոլխաճյանի (1837-1898) 10 և Նիկողայոս Տիգրանյանի (1856-1951) 9 դաճանաճուրային ստեղծագործությունների ընթացքը: Դրանք են՝ Տ. Չոլխաճյանի «Քուզի ջիվեժը», «Անուջներ» մեծ ֆանսասիկ վալսը, «Մինյուն» սալունի մազուրկան, «Տարանսելլա», «Մահանվագ», «Բնութագրական դար», «Պրոնի

«Հայ դաճանաճուրային երաժշտության անթոլոգիա» նախագիծի 3-րդ հասնորի շարքի 2019-ին, արքեթր երաժիշների մասնակցությամբ, նախկին առաջին սիկին Ռիսա Սարգսյանի բարձր հովանու ներքո: Ձայնասկավառակն ընդգրկում էր Տիգրան Չոլխաճյանի (1837-1898) 10 և Նիկողայոս Տիգրանյանի (1856-1951) 9 դաճանաճուրային ստեղծագործությունների ընթացքը: Դրանք են՝ Տ. Չոլխաճյանի «Քուզի ջիվեժը», «Անուջներ» մեծ ֆանսասիկ վալսը, «Մինյուն» սալունի մազուրկան, «Տարանսելլա», «Մահանվագ», «Բնութագրական դար», «Պրոնի

կույսեժի ուսումնական ծրագրերում: Անթոլոգիայի նախագիծը վրա աշխատող ամբողջ թիվը կարելի է նաև մարզերում արվող աշխատանքը և արդեն երրորդ ձայնասկավառակի շարքի 2019-ին, արքեթր երաժիշների մասնակցությամբ, նախկին առաջին սիկին Ռիսա Սարգսյանի բարձր հովանու ներքո: Ձայնասկավառակն ընդգրկում էր Տիգրան Չոլխաճյանի (1837-1898) 10 և Նիկողայոս Տիգրանյանի (1856-1951) 9 դաճանաճուրային ստեղծագործությունների ընթացքը: Դրանք են՝ Տ. Չոլխաճյանի «Քուզի ջիվեժը», «Անուջներ» մեծ ֆանսասիկ վալսը, «Մինյուն» սալունի մազուրկան, «Տարանսելլա», «Մահանվագ», «Բնութագրական դար», «Պրոնի

«ՀԱՅ ԴԱՃԱՆԱՃՈՒՐԱՅԻՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ԱՆԹՈԼՈԳԻԱՅԻ» ՄԵԿՆԱԲԿԸ

սերունդների համար: Առանց անցյալի ուսումնասիրության անհնար է հասկանալ մեր կյանքը, իսկ աղաքան նույնպես անորոշ կլինի: Այս ձևարարությունը հայկական դաճանաճուրային երաժշտության անթոլոգիայի ստեղծման և իրականացման գաղափարի ամենակարևոր մասն է, ներքին է Արմեն Բաբախանյանը:

Դաճանակահար նույն է նաև, որ «Հայ դաճանաճուրային երաժշտության անթոլոգիա» նախագիծը իր ստեղծագործական կյանքում ամենալուրջ և կարևոր նախագծերից մեկն է: Նա հույս է հայտնում, որ հաջորդ փուլում հնարավոր կլինի մտածել նրանցի ժամանակակից հրատարակությունների մասին, որոնցով ամբողջ աշխարհը կարողանա օգտվել հայ երաժշտության գանձարանից:

Եվ ահա, այս հսկայածավալ նախագիծը իրականացման ճանապարհին արդեն իրականություն են դարձել 4 ձայնասկավառակներ, որոնք ամփոփում են հայ դաճանաճուրային երաժշտության դասնության անդամիկ և դասնական մուսուկները: Առաջին երկու ձայնասկավառակները իրականություն են դարձել ՀՀ մշակույթի նախարարության աջակցությամբ, իսկ երրորդ և չորրորդ ձայնասկավառակները լույս են տեսնում Եվրոպական Միության և Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միության համատեղ դրամաճուրային ծրագրի շնորհիվ: Ձայնասկավառակները թողարկվում են «Թի ԵՄ

դոլկա», «Արեւելյան ֆանսագիա թիվ 1», «Գավոս», «Կադրիս «Արեւելյան ֆնար», Ն. Տիգրանյանի՝ «Ռանգի», «Ֆասեն կիսան», «Չուռնի սրնգի», «Գյումրի վաղ», «Երգումի», «Բայաթի ֆուրդ», «Բայաթի շիբազ», «Չեղարի», «Շահնագ»: Նույն, որ Տ. Չոլխաճյանի երաժշտական լեզուն և ժանրերը հարուստ են առավելադաս եվրոպական ավանդույթներին, իսկ Ն. Տիգրանյանի ստեղծագործությունը՝ ժողովրդագործիային և աշուղական ավանդույթներին:

Երկրորդ ձայնասկավառակի շարքի 2013 թվականին, մասնակցությամբ մի օտար հանրահայտ երաժիշների: Այս ձայնասկավառակը նվիրված է կոմպոզիտոր Ստեֆան Էլմասի (1862-1937) դաճանաճուրային ստեղծագործություններին, ամբողջությամբ՝ ընդգրկելով շուրջ 29 ստեղծագործություն՝ սոնետ, մազուրկաներ, մազուրկա-ֆանսագիա, նոկսյուններ և վալսեր: Ստեֆան Էլմասը ծնվել է Չմյուռնիայում, սակայն կյանքի մեծ մասն անց է կացրել Գերմանիայում, Ավստրիայում, Ֆրանսիայում, վերջին տարիները՝ Շվեյցարիայում: Մի կարճ ժամանակահատված աշակերտել է Ֆրենց Լիստին: Ըստ երաժշտագետ Ալեքսանդր Ծախվերյանի՝ Էլմասը ընդլայնեց ազգային, մասնավորապես դաճանաճուրային երաժշտության հնարավորությունները՝ ամբողջովին մեր կողմը եվրոպական մշակույթի հետ:

Ե 13 ստեղծագործություն Կոմիտասից՝ որոնց մեջ, ի դեպ, նրա ուսանողական տարիների ֆիլհարային գործերը. «Տողիկ», «Յոթ երգ», «12 մանկական լիսերներ», «Սպորտային» և հանրահայտ դարերը, որոնք զարդարում են հայ երաժշտության հանրահայտ դաճանակահարների երկայնագունները:

Ինչպես իրավամբ նշել է երաժշտագետ Սիմոն Կապույանը, մինչև վերջերս Մակար Եկմալյանի դաճանաճուրային ժառանգությունը մեզանում գրեթե անհայտ էր, սակայն երաժշտագետ Շուշանիկ Ափոյանի «Հայկական դաճանաճուրային արվեստի դասնություն 1850-1920» աշխատության մեջ (2006) արդեն վերականգնվել էին Մ. Եկմալյանի 11 դաճանաճուրային գործերը:

Ի դեպ, ինչպես Եկմալյանի, այնպես էլ Չոլխաճյանի դաճանաճուրային ստեղծագործությունների վերականգնումը հնարավոր է դարձել սփյուռքահայ երաժշտագետ, եզրափակողական Հայկ Ավազյանի շնորհիվ, որն արդեն երկար տարիներ ստանձնել է այս հույժ կարևոր առաքելությունը, և նրա ջանքերով հայրենիք են հասնում հայ կոմպոզիտորների երեքմիկ կոմպոզիտորների ստեղծագործությունները և դրվում կատարողական արվեստի շնորհիվ: Դրանք կատարվում են համերգային ծրագրերում և փառատներում, ինչպես նաև ընդգրկված են կոմպոզիտորիայի դաճանաճուրային ֆա-

համերգ-շարքի մեջ ներկա էր նաև մեծանուն կոմպոզիտոր Տիգրան Մանուկյանը, որը կարևորեց հայ երաժշտական արվեստի դասնությունը լուրջ վճարով ներկայացնող մարտահրավերներից: Ձայնասկավառակում ընդգրկված են Սիմոնիայանի 9 ստեղծագործությունները՝ վալսեր, «Սկերցո», «Բարկարոլա», «Օրորոցային», «Մեմուլետ», «Երգ, դար և դաշարան», «Ինտրոդուկցիա և դաշարան», իսկ Սարգիս Բարխուդարյանից՝ 13 ստեղծագործություն՝ «Սկերցո», «Նոկսյուն», «Նազ-դար», «Շանր դար», «Նարինի դարը», «Նանիկի դարը» և այլն:

Ալ. Սիմոնիայանի դաճանաճուրային ստեղծագործությունները գրվել են նրա ստեղծագործական կյանքի վաղ օրերում և առավելադաս ժամանակ-կենցաղային, ֆանսական լիսերներ են: Ս. Բարխուդարյանի մանրանվագները ներկայանում են որոշուրեք դարային բնույթի գունագեղ դրվագներ, օրհասող կյանքի անմիջական տրամադրություններ:

Ի դեպ, արդեն մեկնարկ է դասնասկան նաև իրենց արդյունքը ձայնասկավառակը՝ հավասարի մնալով անթոլոգիայի ժամանակագրական կարգին, և հուսով ենք մոտ աղաքայում արդեն կունենանք «Հայ դաճանաճուրային երաժշտության լիակատար անթոլոգիան»՝ ի փառս հայ երաժշտական արվեստի զարգացման և հանրահռչակման:

Անտուան Վազները (1982 թ.) գերմանացի կոմպոզիտոր Ռիխարդ Վազների եւ Ֆրանց Լիստի մեծ-մեծ ծնուն է: Ունենալով բասերական, կինոռեժիսորի եւ լուսանկարչական կրթություն, Վազներն արվեստի մեթոդների իր սահմաններն է փնտրում ինսայագիաների, սեդահասուկ նախագծերի, վերջին ժամանակներու նաեւ օտերային բեմադրությունների ձեւավորման եւ ռեժիսուրայի ոլորտներում: 2019 թվականի ապրիլի 6-ին, Հայաստանի Ազգային Պատկերասրահում «Կարոյան Գալերին» (www.karoyangallery.com) կբացի նրա «Հուզական վերլուծություն» անվանումը կրող մուլտիմեդիա ինսայագիան: Նախագծի

ին ստեղծած վիզուալ լեզվով հաղորդակցվելու համար: - Երբ մտածում եմ Ձեր նախնիների (Ֆրանց Լիստի կամ Ռիխարդ Վազների) հետ կապի մասին... նրանցից ո՞րն կնմանեցնեիք Ձեզ... չէ՞ որ նրանք այնքան սարբեր էին... - Այո, նրանք լավ սարբեր էին, բայց մրցակցության բացակայությունը զուցե այն էր, ինչը թույլ տվեց նրանց բարեկամ մնալ: Ռիխարդ Վազների իղձը՝ լիակատար վերահսկողություն ունենալ ամեն ինչի վրա, ի վերջո հանգեցրեց այն բանին, որ սարբեր ժամանակներում բավական թվով մարդիկ ներառվեցին դրա մեջ: Իսկ Լիստը համերգային օրջագայության էր գնում իր փոքրիկ, հասուկ Պատկերասրահ ստեղծագործով: Նա որեւէ մեկի կարիքը չուներ՝ իր ստեղծագործականությունը արդարացելու

- Ի՞նչ նախագիծ եմ առաջարկել ԱՐԷ-ի 2019 թողարկմանը մասնակցելու համար, որն, ի դեպ, «ՁԱԽՈՂՈՒՄ» խորագիրն է կրում այս օրը: - Ազգային Պատկերասրահում իմ ցուցադրության անվանումն է «Հուզական վերլուծություն»: Այն արձագանք է «Արա Գեղեցիկ եւ Շամիրան» լեզունդին: Իմ վերլուծությունը ուղղված է այս առաստիկ հետ կապված արվեստի որոշ ստեղծագործությունների եւ դրանց անստանալի բովանդակության ընդլայնմանը, որ շեղի կունենա որոշ նշանային համընկնումներ լուսաբանելու միջոցով: Ինսայագիան բաղկացած է սարստեակ մեթոդներից, այդ թվում՝ տղված լուսանկարներ, ձայնային եւ վիզուալ միջամտություն, լուսանկարներ, մոնտաժ մոդուլներ, մոնտաժ մոդուլներ ֆանդակներ, գծանկարներ, հեյլո-փորագրություն-

արմատը հազարավոր բառերի հիմք է հայերենում), եւ է բայը, որ «լինել» է նշանակում: Մասնից ելնելով, իմ Պատկերասրահում ԱՐԷ-ն արմատներով խորհրդավոր հասած մի իրողություն է: Սա ինձ անմիջապես կապեց խորհրդավոր ցերեքի հետ: Եվ երկրորդ, չափազանց ոգեցնող է օրջագայության լինել Ազգային Պատկերասրահի հիմնադիր հավաքածուի ստեղծագործություններով, եւ, իհարկե, Մարինեի ու Նազարեթի հետ հանդիպումը լավ յուրահասուկ է: Այս մոտմտնեցալ հասարակության ճարտարապետությունը, սանդղակները, վերելակները նույնպես մասնակցում են զգացմունքների ամբողջականացմանը: Աշխատանքային գործընթացը նույնպես կարելու էր. սկզբում աշխատեցիք հեռավորության վրա՝ համացանցով, բայց, ավելի ուշ, իմ նախնա-

Ասվածային միջամտություն

Բայց այդ բոլորն արժեն, որովհետեւ ձեռք բերված փորձառությունը բեզ հնարավորություն է սալիս ինքնաբացահայտման եւ ինքնագրգայման», բացատրում է Նարե: Զրիստոնեական հավատը մեծ նշանակություն ունի Արդամայանի համար: Նա իր սաղանդը ասվածասուր Պարզե է համարում եւ աղոթքը, նախքան բեմ բարձրանալը, որդես երախագիտություն Պարսաղի մասն է կազմում նախադասարանական «ծիսակասարության»: Հոգեւոր այս կաղը բնականորեն նրան առաջնորդել է դեղի այնպիսի կոմպոզիտորների, որոնք իրենք էլ են զգացել բարդ ու խճճված կաղը կրոնի եւ արվեստի միջեւ: Նրա նախասիրած կոմպոզիտորներն են այսպես կոչված «երեք Բ-երը»՝ Բախ, Բեթհովեն, Բրամս, որոնց, իր իսկ խոսովանությամբ, միշտ նվիրված կլինի: «Բախը կամուրջ ստեղծեց մարդկության եւ Աստուծոյի եւ երկնայինը միացրեց երկայինին: Բեթհովենը խորապես կրոնական էր երաժշտության միջոցով սիեզերի բնական կարգն ու կանոնը բացահայտելու իր փորձերում: Բրամսը ցույց է տալիս, որ ամեն ինչ փոխկապակցված է»: Երաժշտության այլաշխարհային լինելու հանգամանքը մեր ժամանակների դասական երաժշտության ունկնդրման Պահանջների հետ համաձայնեցնելու խնդիրը, այնուամենայնիվ, ըստ նրա, լուրջ մարտահրավեր է մեր օրերի երաժիշտների եւ անձանք իր համար: Սոցիալական զարգացումը որակականի փոխարեն ֆանակական հասկանիցներ է Պահանջում մեր ժամանակներում: Համացանցային մեկուկայր երաժշտությունը մասնուղղի որակական հասկանիցներից բացի ուսադրություն է դարձնում նաեւ Ուրա անձնական սկյալներին: Եթե անցյալում միայն որակի առկայությամբ կարող էիր բարձրագույն գրավել, այժմ դրան զուգահեռ Պարսաղի եւ զարգացնել հասարակական հարաբերությունները, կաղեր հաստեղ երաժշտական լավ գործակալությունների հետ, այլ խոսքերով՝ սոցիալական ակտիվ կյանքով աղերել եւ անձնական օրինակներ աղահովել հաջողության հասնելու համար: Աղամանյանն ամեն մի նոր կատարում ու ելույթ մի նոր ճանաղարհորդություն է համարում, որին բեմադրությամբ Պարսաղում է: «Չեմ կարող վկայել մի ստեղծագործություն, որն իմ արտուրը չէ: Ես ղեք է զգամ կոմպոզիցիայի, երաժշտական երկի կառուցվածքը, սղեկերը, իմաստն ու բոլոր նրբերանգները, որդեսաղ կարողանամ ունկնդրին եղափոխել կոմպոզիտորի աշխարհը, օգնելով նրան մոռանալ առաջ իր օգնությունը: Որդես երաժշտությունը ծառայող անձնավորության իմ առաջնությունը հրաժեմ գործել է: Ես սիրում եմ իմ աշխատանքը», անկեղծանում է Նարե Աղամանյանը: Անկոսում կամ էլ հարատեւ հաջողություններ երիտասարդ դաճակալահարուկում: Թարգմ. ՆԱԿՈՒՅԵՆԻ (AGBU Insider-ից)

«Հուզական վերլուծություն» Արայի ու Շամիրանի թեմայով Հարցազրույց Անտուան Վազների հետ

համադրող Նազարե Կարոյանն է: Այս նախագծով բացվում է «ԱՐԷ» կատարողական արվեստների փառասոնի (www.arepa.am) այս օրվա թողարկումը:

- Երբ եւ ինչն՞ որոշեցիք Ձեր կյանքը նվիրել արվեստին: - Կարծում եմ, երբեք էլ այլ սարբերակ չեմ ունեցել: Որքան ինձ հիշում եմ, խնդիրը միայն այն էր, թե արվեստի հասկաղես ո՞ր ձեւը կամ լեզուն եմ ընտրելու: Մինչ օրս աշխատել եմ վիզուալի, ձայնի, լուսանկարչության, գծանկարի, ֆանդակագործության, վերջերս նաեւ օտերայի ոլորտներում: Ես ընտրել եմ մի ուղի, որը թույլ է տալիս ինտեգրել արվեստի բոլոր ձեւերն ու միջոցները, դիտարկել հայեցակարգի ու Պատկերասրահ փոխարաբերությունները, ինչը ժամանակի մեջ անվերջ փոխակերպումների մեջ է: Բնությունը իմ աշխատանքի հիմնական թեման է: Ես ինձ համարում եմ այն միջնորդը, որ նրան ձայն է տալիս: -Կարծում եմ արդյոք, որ արվեստի նկատմամբ դեմաքրությունը եկել է Ձեր ընտանիքից, Ձեր նախնիներից: - Անկասկած: Դա եկել է այն բոլորից ու ամենից, որով օրջագայված եմ եղել, երբ ամեն ոք Պատկերասրահ է ստեղծագործակալությունը, յուրաքանչյուր ներմաղես արվեստագետ է, եւ հազվադեպ կարելի է հանդիպել մեկին, ով չի ստեղծագործում: Ինձ համար նույնպես, արվեստը ոչ թե առաջնահերթություն է, այլ իմ կյանքը: Անուշտ, դրա համար առաջին հերթին Պարսաղան եմ մոռնում ու հորս, ում հարգանքն ու նվիրումը արվեստին Պարզաղես անզուգական է: Այնուամենայնիվ, դա իսկաղես եկել է ամբողջ միջավայրից: Ես վաղ սարիքից հայնվեցի օտերայում՝ առանց որեւէ Պատկերասրահ ունենալու որեւէ լիբրեսոյի մասին: Նորից ու նորից նույն սեսարանը չեսնելու համար փակում էի աչքես, ու երաժշտությունը դառնում էր իմ երեւակայած սեսիվների ու սեփական Պատկերասրահ սաուդիթերի: Այսօր ես ի մի եմ բերում իմ սեսիվներն ու Պատկերասրահները՝

համար: Անենայն հավանակալությունը նա ավելի մոտ էր ազատությանը: - Խնդրեմ Պատկերասրահի Ձեր համագործակցության մասին: Ինչպե՞ս դա սկսվեց: - Գրեթե մեկ օրվա առաջ Մարինե Կարոյանն ինձ նամակ գրեց: Մեր օրինակը սկսվեց Gesamtkunstwerk (Համընդհանուր արվեստի աշխատանք) հայեցակարգի օրջ, ինչն աճանը ԱՐԷ-ի կողմից կազմակերպող համաժողովի թեման էր: Մարինեի հետ օտունակալական աշխատանքը, որ հասրեց ԱՐԷ-ի այս օրվա թողարկմանը, մի սեսակ նախորդ թեման ավելի ես ընդլայնելու, թատերական հարթակից այն հանելու մի բնական զարգացում էր: Ծանոթացա ԱՐԷ փառասոնի նախորդ թողարկումներին: Ուսումնասիրեցի, թե ինչպե՞ս է փառասոնը արձագանքում ժամանակակից արվեստի զարգացումներին, ինչն ինձ օտս հետաքրքրեց: Պարզվեց, որ ԱՐԷ փառասոնը Երեւանի ժամանակակից արվեստի ինստիտուտի մի մասն է: Ավելին, ինձ առաջարկվեց ցուցադրությունը կազմակերպել Կարոյան Գալերիի, եւ, անձամբ Նազարե Կարոյանի հետ համագործակցությամբ (մեկը, որ անկաղիս Հայաստանում բացել է առաջին սեփական ցուցասրահն ու, ավելի ուշ, դարձել Վենեսիկի Բիեմաղելի մի մաս): Այսօր մեր նախագիծը վիրտուալ սարածից եղափոխվել է Հայաստանի Ազգային Պատկերասրահ՝ վերածվելով մի սեղահասուկ մուլտիմեդիա ինսայագիայի:

ներ: Այս բաղկացուցիչների մեծ մասը Երեւանում է Պատկերասրահ: - Եվ, ավելի կոնկրետ, ի՞նչն է այս սեղահասուկ նախագծի ոգեցնման աղբյուրը: - Հիմնական ոգեցնման աղբյուր հանդիսացավ Վաղգես Սուրենյանցի (1860 -1921) «Շամիրանը Արա Գեղեցիկի դիակի մոտ» ստեղծագործությունը (1899թ.): Ինձ հետաքրքրում է երեք ժամանակաշրջանների եռաչափ փոխաղեցությունը, եւ, հասկաղես, թե ինչպե՞ս ղեկավարեց լեզունդը, մինչքվայնացման 1899թվականը այս ինսայագիայով ցույց տալու ժամանակը: Ինսայագիայի մի մասը Սուրենյանցի ստեղծագործության սարբեր հասկանքների բարձր որակով լուսանկարած մանրամասներ են: Մրանք ներկի եւ ղեկվածային հյուսվածքների մանրաղիսակային սեսարաններ են, ինչն լեզունդ՝ ժամանակակից սեխնոլոգիական ընթերցում: Ժամանակակից սեխնոլոգիաների (2019 թվամեանային սեսնոր եւ 120 մմ ուղմյակ) եւ 1899 թվականին ստեղծված Արայի նկարի փոխարաբերությունը վերափոխում է լեզունդի զգացումները: Առաջին ղեկն է մղվում ժամանակի փոկային կողմը: «Հուզական վերլուծությունը» կարճ, սեսողական ղեկն է, եթե կուզեք մի Հաղիկու: - Ի՞նչ դեր ունի ընտրված վայրը՝ արվեստի ստեղծագործության հայեցակարգի ձեւավորման գործում: Եկեք սկսեմք ԱՐԷ-ից եւ այն մանրամասներից, որոնց մասին ավելի վաղ խոսել ենք: ԱՐԷ-ի արմատարանությունը (այն, որ այս

կան այցի ընթացում այնքան մոտեցա առաւկային, որքան հնարավոր չէ բնական եղանակով դա անել: Նկատելի ունեւ, որ լուսանկարում էի գերժամանակակից գործիքով՝ վեր հանելով զուանյութի անտրոդոնոք ձեւերը: Այժմ ժամանակն է մի փոքր հեռանալ, որոշակի հեռավորություն ղեկաղես: Այնուհասի զգացողություն է, կարծես վայրէջք ես կատարել Լուսնի վրա եւ հետո նոր ուղիով հետ զննաղել՝ որդեսաղ վերաղառնաս նոր, անժամկետ փաստերով: - Ի՞նչ սեղ կայիք այս աշխատանքի մեջ՝ Զեր ամբողջական ստեղծագործության մեջ: - Հույզն ու զգացմունքը հաղորդակցություն են, ինչն արվեստի միակ մղատակն է: Արան ինձ ոգեցնում է իմ մի օտերա-ֆիլմ նախագծի հետ կաղված, որի վրա այժմ զուգահեռ աշխատում եմ: Իսկ ղեկվածայն ու մոտե մոդուլար ֆանդակները էփաղերիմենս են՝ լույսի ու ժամանակի հետ: - Այս ամենը, ըստ էության, օտս ոգեցնող է: Ի՞նչ ձայնաղելու մասին է խոսքը: - Նախ ատեմ, որ ես ձայնաղելու մեջ եմ հեռը առաղաղելի մեջ: Ինչպե՞ս կարող է այնուհասի մի անկեղծ ու հավատարիմ հետ, ինչպիսին Արան է, ձայնաղելի՞ չնայած իր բազմաթիվ աշխատանքներին: Կարող է աղոյոք որեւէ մեկը գերեկարել գեղեցկությունը, թե՛ այն կարող է գոյություն ունենալ միայն ազատության ու օտրման մեջ: Ըստ Օվիդիոսի՝ կատարելությունը հանգեցնում է ոչնչացման: Բացի այդ, ես անդրաղառնում եմ ձայնաղելու հարցին՝ նաեւ ներկայի կսրվածքով: Հուզական վերլուծությունը, կամ Կարծիքի վերլուծությունը ժամանակակից մեթոդներ են, որ ուղղված են սկյալ ուղերձը հասկանալուն: Դրա հիմնական մղատակը փաստերի խմբի վերլուծությունն է՝ հասկանալու համար մարդկային սղաղական սրամաղրվածությունները, զգացմունքներն ու հոյաղերը, որ այդ ուղերձի արտաղայնությունն են: Զգացմունքներն այլեւս դուրս են մտերմության հասկացողությունից ու, նաեւ, արվեստից: Ի՞նչ կարող ենք անել: Մենք ձայնաղելու ենք: Բ. Ս.